

धम्मपद्य

नेपाल भाषाया लघु-पौ

जितः श्व 'नेपाल भाषा' योगु
थःगु म्मात् भाषा जुयाः जक मखु, न थ
भाषा पुलंगु साक्षी, सांस्कृतिक व
तप्यंक मेगु भाषां पिहं वःगु म्बयाः
हे । आर्थे ला भी नेपाःया सांस्कृतिक
प्रतिनिधित्व याइगु गुगु स्वतन्त्र भाषा
दःसा श्व हे 'नेपाल भाषा' स्वः,
गुगु भाषां विशाल भारत व महान्
चीन्या दथ्वी चना नं थःगु अस्तित्व
थौं तक नं ल्यंका हे चन ।

चिन्धा उपासक 'हृदय'

[तछला गाः ३०, १०७३]

वर्ष ६

पूर्ण संख्या ७१

गुंला

बुद्ध संवत् २४६७

नेपाल संवत् १०७३

छगू अंकया १२)

दच्छिया चन्दा ३)

बुद्ध-वचनामृत	शान्तिया आशा (कविता)—भिष्णु संवर	२७७
इच्छा-शक्तिया...उपाय—श्री प्रो० लालजीराम शुक्ल	महाऋण—श्री धुयास्वां सायमि	२७८
मनसुवा (कविता)—श्री माधवलाल कर्माचार्य	कपिलवस्तु यात्रा—भिष्णु अनिरुद्ध	२८०
द्विपद, चतुष्पद, अनन्तपद—श्री राजेन्द्र किशोर	शब्द रचनाया छुं चुलि—श्री आदि वज्राचार्य	२८४
म्वायू जि (कविता)—श्री सी० बी 'रमण'	'वा' (कविता)—श्री 'पिवा'	२८६
बुद्ध-धर्म व मनुष्य जीवन - भिष्णु अश्वघोष	वा ! (कविता)—भिष्णु विवेकानन्द	"
अभिमान साधुया कायू—अनु०-भिष्णु अग्गधम्म	घृहानव ?—श्री कृत्रराज विद्यार्थी	"
जि पत्या मजू—श्री लालधन शाक्य	समाचार	

प्रिय देशभक्त महाशय,

नेपाल पश्चिम तराईया मुख्य व्यापार केन्द्र बुटवल बजार खःसां तभि गत राणा शासन काले छुं सुधार ज्वी मफुत । वर्तमान सरकारया प्रवन्ध थुगु बुटवल माझखण्ड जमीनया क्वे च्वया त्यागु थःगु देश विक-शितयायगु शौभाग्य प्राप्त यायूयालागी थौं छिकपित थुगु सूचना द्वारा सालहादयायगु अवसर वियाचवना । बुटवल खस्यौलि बजार, भैरहवा बजार, परासी बजार व त्रिवेणी बजार आदि न्हूगु रूपं नगर निर्माण यायगु व अमानी गन्ज, महेशपुर एवं परासी स्वक्वे दक्षिण दस गजा भारत टुटी वारीया लिक्कसं प्रजातन्त्र धैगु नगर व माझखण्ड रूपंदेही (लुम्बिनी) बुद्ध जन्म-भूमिस लुम्बिनी नगरया लागी स्मेतं सरकार पाखे निःशुल्क जमीन वीगु आदेश अनुसार थुगु अड्डा इना वीगु जूया निति छिकपिन्त सूचना विया हया च्वना ।

कृपया नेपाली तथा प्रवासी नेपाली व अन्य भारतीय व्यवसायी व्यक्तिपिसं बजार लाइनयागु जमीने गुगु थायू कायगु इच्छा दु, उकीया मांग याना क्वे विया त्यागु ठिकानाय पौ च्वया हया दिसं । १० साल कार्तिक तकया दुने हाजीर जू भाल धाःसा छें व छेंया ल्यूने यागु जमीन दर्ता यानाः छें देकेगु लागी सामान्य वस्तुयागु प्रवन्ध नं याना वीगु जूयानिति कार्तिक १० सालया दुने हे उपस्थित जुया दिसं ।

थुगु बजारं २-३-४ लाख सम्म जनता च्वने जीक छें वास प्रवन्ध याईगु जूयानिति उगु थासे ल्यया कयाः पवित्र भूमी च्वने दैगु जूगुलि शीघ्रता पूर्वक भायगु कृपा तथा दिसं । लिपा प्रवासी बन्धुपिसं वासस्थान पावे मजू धायू दै मखु । भवदीय :—

गजेन्द्र राज देव कोटा

बुटवल भैरहवा अड्डा हाकिम

पोस्ट—नौतनवा (जिह्ला. गोरखपुर) यू० पी० ।

प्रिय देशभक्त महाशय !

नेपाल पश्चिम तराई को मुख्य व्यापार केन्द्र बुटवल बजार हो ता पनि गत राणा शासन कालमा सुधार हुन सकेन । वर्तमान सरकार को प्रवन्ध मा यस बुटवल माझखण्ड पाल्ही का निम्न लिखित आफ्नो देश विक-शित गर्ने शौभाग्यप्राप्त गर्न को निमित्त आज तपाई हरू मा यस पत्रिकाले साल्लाद गराउन पाउने अवसर पाई रहे छ । बुटवल खस्यौली बजार, भैरहवा बाजार, परासी बजार र त्रिवेणी बजार हरूलाई नव नगर निर्माण गराउने र अमानी गन्ज, महेशपुर र परासी तीत कोस दक्षिण दस गजा भारत टुटी वारीका समि-पमा प्रजातन्त्रनगर भन्ने र माझखण्ड रूपंदेही (लुम्बिनी) बुद्ध जन्म भूमिमा लुम्बिनी नगरको निमित्त समेत सरकार बाट निःशुल्क (बेमूल्य) मा जमिन दिने आदेश मुताविक यस अड्डा ले वितरण गर्ने हुंदा तपाईहरूमा सूचना गरी रहे छु ।

कृपया नेपाली तथा प्रवासी नेपाली अन्य भारतीय व्यवसाई व्यक्तिहरूले जुन ठाउंको बजार लाइनको जमिन इक्षा छ उसको माग गरी निम्न लिखित ठेगाना मा कपी चिट्ठी प्रदान गर्नु होला । १० साल कार्तिक मसान्त भौत्र हाजिर हुन आउनु भएमा घर पिछवार दर्ता गरी घर बनाउने सामान्य वस्तु को प्रवन्ध गराई दिने हुंदा उक्त समयमा उपस्थित हुनु होला ।

यस बजारले २-३-४ लाख सम्म जनसंख्या को पनि घर वास प्रवन्ध गराउने हुंदा सो विजनेस गरी पवित्र धाममा रहन पाउने स्थानमा शीघ्रता पूर्वक आउने कृपा गर्नु होला । पंछी प्रवासी बन्धु हरूले वासस्थान पाएनौं भन्न पाउनु हुनेछैन । भवदिय :—

गजेन्द्र राज देव कोटा

बुटवल भैरहवा बजार अड्डा हाकिम

पोस्ट—नौतनवा (जिह्ला. गोरखपुर) यू० पी० ।

“भासये जोतये धम्मं”
सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ६

कलकत्ता

श्रावन वि० सम्वत् २०१०
अगस्त ईश्वी सन् १९५३

अङ्क १०

बुद्ध-वचनसूक्त

गुगु मेपिन्त उपदेश यायगु खः, उगु न्हापां थःमंनि
पालनयाय् फेकेमाः । थःतं दमन यासा तिनि मेपिन्त नं दमन
याके फे, परन्तु मनूनं थःत थःमं हे दमनयाय् थाकु ।

थःत अहित ज्वीगु मभिगु ज्यायाय् अःपु, तर थःत हित
ज्वीगु हे जूसां भिगु ज्यायाय् तःसकं थाकु ।

थःमं यानागु कुकर्म थःततुं बुलुसे च्वंकी, थःमं यानागु
पुण्यं थःततुं शुद्ध याई, शुद्ध ज्वीगु व अशुद्ध ज्वीगु थःथमं हे
याना खः, सुनानं सुयातं शुद्ध वा अशुद्ध याय् फे मखु ।

—धम्मपद

इच्छा-शक्तिया कमजोरी व उकीयात मदय्केगु उपाय

श्री प्रो० लालजीराम शुक्ल

गुम्ह मनूया इच्छा शक्ति कमजोर, वथें दुःखी सुं दै मखु । दुर्बल इच्छा शक्तियाम्ह व्यक्ति थःगु निश्चये दृढ़ ज्वी फै मखु । व न्हागु निर्णये वंसां नं उकी पलख लिपा हे दोष खने देको । अले व थःमं यानागु ज्याय् पल्लुतावे ज्वी । उकिं वाध्य जुया थःगु न्हापायागु निर्णय-यात छखे वाना व न्हूगु निर्णये वै, अझ नं वयात छुं आनन्द व शान्ति दै मखु । न्हाबले अस्थिर मन ज्वीगुलिं यानाः वं आपा ज्याय् ल्हा तथा ज्वी तर अयूनं लुकीयात नं पूर्णयाय् फै मखु । थुजागु मनोवृ-त्तिया उदाहरण श्री माटशन महाशयं थःगु 'साइकोलोजी आफ दि अनएडजस्टेड स्कूल चाइल्ड' थैगु सफूती विया तःगु दु ।

छम्ह युवक छगू पसले छग न्हूगु तोप न्या वन । वं अने अनेगु तोप मध्ये छगः ल्ययाकाल । परन्तु वं व तोप ज्वना भचा छु वने लात ज्वी वया मने अकारण हे विचार वल तोप मन्याःसां ज्यूगु । भचा तापाक थ्यंका हानं व ल्याहाँ वल । भचा वे धुंका हानं वया मतीवन कि जि अनुचितगु ज्या यानाच्चना । जि छु गय् धया तोपबंजायात तोप लित बी ! वं जित छु जक मधाई । थ्व विचारं हानं वयात न्होने वनेगु हे बाध्य-यात । निको तक वया मने तोप लित बीगु व मबीगु विचार वल व थ्व हे कारणं निधू इरु थिरु जुल ।

थ्व हे प्रकारं गबले छगू न्हूगु चेक-बुक वं बैंक काल हानं लिपा उकीयात लित बीगु विचा यात । छकः वं पासा छम्हसित थः सेनाय् भर्ना ज्वीगु विचार च्वया-छल । अयूनं वरावर वया मने हल चल ज्वीगु । वं गुबले च्वल जि सेनाय् भर्ना ज्वी, गुबले च्वल ज्वी मखुत । अले थ्व फुक अकारणं खने दयाच्चन ।

थुगु प्रकारया मानसिक अवस्था उकिं मनूतय् मनया

ज्वी, गुपिं विद्वान तथा प्रतिभाशालीपिं खः । थुगु प्रका-रया मानसिक स्थितिया कारणं समाज इमिगु सेवां वंचित जुया च्वं च्वनी । इमित विश्वास हे दै मखु कि इपिं गुगुं निश्चयसं दृढ़ ज्वी फैला मफै । थुजागु मनया अस्थिर अवस्थां प्रतिवान्ह व्यक्तिया मानसिक शक्तियात नष्ट याना बी । थुकीया कारणं हे गुबले भेद बुद्धियापिं मनूतय्सं तीव्र बुद्धियापिं मनूतय्सं सिबे आपाः ज्या याई । संसारया कम हे तीव्र बुद्धियापिं व्यक्ति कर्तव्य क्षेत्रया नेता ज्वी । गुगु प्रकारं व्यवहारिक प्रश्नया विषये कम विचारयाय्गु हानिकारक खः, अपो विचारयाय्गु नं उगु हे प्रकारं हानिकारक । व्यवहारिक प्रश्ने अपो विचार याइपिसं न्हापां गुगु योजना दय्की उगु क्षेत्र हे व योजना क्षुद्र खने दया वै । वया मने थःगु सफलताया बारे अनेक सन्देह च्वनी । थुकिं वं थःगु न्हापायागु चिन्तनया फलयात नष्ट याना बी । न्हागुं विचार हे नं फलित ज्वी न्हो, उकीयात ताउतितक क्वातुक ज्वनातय्गु आवश्यक । जब छुं विचार मनूतय् चेतन मनं अचेतन मने वनी अलेतिनि उकी फलित ज्वीगु शक्ति दया वै । गन छुं विचारयात भीसं आशा-युक्त भावनां ताउतितक धारण याना च्वनी, अन व विचार फलित ज्वीत अनुकूल परिस्थिति नं दय्का यंकी । वाह्य जगत भीगु आन्तरिक जगतया साक्षेप बी । गथे भीगु मानसिक स्थिति ज्वी पिनेयागु जगत नं भीत अथे हे च्वनी । गुम्ह व्यक्ति थःगु संकल्पे दृढ़ खः, वयात पिनेपाखें नं थःगु ज्याय् प्रयाप्त सहायता दै । संकल्पया दृढ़ता मंत धाय्वं पिनेया सहायकपिसं नं थःगु ल्हाः लि काई ।

गबले सुं मनूनं थःगु न्हापायागु निश्चययात गोतु-ईकी, अबले वं थःगु पुलांगु मानसिक शक्तियात नं नष्ट

याई। मन्तय बुद्धि अले उकीया कल्पनां याना बाह्य जगते व्यक्त ज्वीगुली नं कारण ज्वी। क्रिया कल्पनाया अनुगामी स्वः न कि बौद्धिक विचारया। मन ह्यं विचार स्थिर ज्वी, अन कल्पना वया ल्यू ल्यू वनी ! अर्थात् कल्पना चिचीधंगु खंया चित्रण याना यंकी हानं गुगु प्रकारया चित्रण ज्वी, उगु हे प्रकारया कार्य नं थःथःमं हे ज्वी। ज्या यात धायव हे मनूयात थःगु शक्तिया ज्ञान दै। अले थ्व हे ज्ञान वया इच्छा शक्तिया बल जू वनी। गुम्ह मनू गुलि अपो कार्य क्षमी ज्वी वया इच्छा शक्ति उलि हे अपो बलवान ज्वी। मनूतयके कार्य क्षमता अथे वै मखु, ज्या यायवं हे जक दया वै। सुं मनूया गुलि अपो ज्यायायगु अभ्यास दु, वया इच्छा शक्ति उलि हे अपो बलवान ज्वी।

सफूया की विद्वानपिनिगु इच्छा शक्ति प्रायः निर्बल ज्वी। न्हापां ला पण्डिततयगु थःगु स्वतन्त्र निर्णयया अवसर हे कम प्राप्त ज्वी। अनेक विचारया प्रवाह छेपाखे मने व्वांय जुल धायव मनूया स्वतन्त्र चिन्तनया शक्तिया क्षय जुजूं वनी। वं ह्यु ठीक स्वः व ह्यु मखु थ्व निश्चययाय फ़ै मखु। हानं विद्वानपिं खालि विचारया क्षेत्रे हे च्वना च्वनी। कम हे विद्वानपिसं व्यवहारिक क्षेत्रे नं तुति च्वी। थ्व कारण इमित थःगु निश्चयया मौलिकता थ्वीकेगु अवसर हे प्राप्त ज्वी मखु। हानं व्यवहारिक जगते कार्य मयाःगुलि पण्डिततय कल्पना शक्ति व इच्छा शक्तियात बल्लाकेगु अवसर हे प्राप्त ज्वी मखु। अतएव थुजापिसं अःपुक हे थःगु सिद्धान्तया प्रतिकूल आचरण याई, अले थुजागु आचरणयात सत्य क्यनेगु लागी मखुगु सन्तोष दैगु छगू कारण मने स्वः थनी। उकिं केवल सफू-पण्डिततय नैतिकताया भरोसा दै मखु। गुह्य मनूया इच्छा शक्ति हे बमलाः वया नैतिकताया ह्यु भरोसा ?

खने हे दु, साधारण आदर्शदुपिं सिबे उच्च आदर्श-यापिं व्यक्तिपिनि इच्छाशक्ति बल्लाई मखु वरु कमजोर

ज्वी। थुकीया छगू कारण थ्व स्वः कि अत्युच्च आदर्शया-पिसं गुबले हे थःगु आदर्शया अनुरूप थःगु आचरणयात दयके फ़ै मखु। थःगु आचरणे भचा कमि खने देव हे इमिसं आत्म भर्त्सना यायगु शुरू याई। थुकिं वया इच्छा शक्ति भन जक निर्बल ज्वी। आत्म भर्त्सनां गुलि इच्छा शक्ति नष्ट ज्वीगु स्वः उलि मेगु ह्युकिं नं नष्ट ज्वी मखु। अत्युच्च आदर्शवादीं जब थःत वो व्युच्युं त्यानुया वनी, अले वं थःगु विफलताया प्रमुख कारण लोमंका ह्यु, अले उकीया कारणे ह्यु पिनियागु पदार्थे वा सुं व्यक्तिया उपरे दोष बी। व्यक्ति समाज वा कालयात दोषीयाई। थुगु प्रकारं निकम्मापिसं संसारे थःगु इच्छा-शक्तिया कमजोरी पिनियागु परिस्थितियात दोष बिया सुचुकेगु स्वई, परन्तु थुजागु प्रकारं वं थःगु इच्छा शक्तियात भन जक कमजोर याई।

अत्युच्च आदर्शवादिता वास्तवे थःगु कमजोरीया पुसा जू वनी। थःगु प्राकृतिक इच्छाया प्रवाहे न्हाव-नीम्ह व्यक्ति गबले पश्चाताप यायां यायां त्यानु चाई, अबले छगू भूठगु आदर्शवादितायात धारण याई। थुजाम्ह व्यक्ति थःमं थःत मेपिं स्वया विलक्षण यायगु स्वई। परन्तु वया प्राकृतिक शक्ति थःगु लहाते मदुगुया कारण व क्रियाशील ज्वी मखु। वयात थःगु ह्यु ज्या नं सन्तोष जनक ज्वी मखु, हानं भचा ज्यायात कि थके ज्वी। वं हानं थःगु कमजोरी तोप्पीया निति रोगया इच्छा याई वा ग्रहण याई। थ्व रोग व्यक्तिया भूठगु आदर्शवादिताया कारण ज्वी। थुजाम्ह व्यक्ति थःगु ह्यु निर्णययात नं दोष रहित खनी मखु। वास्तवे वया दुने-यागु मनया वयागु आदर्शवादिता नापं ज्वी यह मखु। उकिं हे वं थःगु फुक निश्चयात्मक विचारे दोष खनी। मनूतय अचेतन मनं हे कल्पनाया रचना याई, गुगु अनुसारं क्रिया नं ज्वी। गबले मनूया चेतन व अचेतन मने विषमता च्वनी, अले कल्पना विचारया नापं वनी मखु। अतएव क्रियायायगु प्रेरणा नं उत्पन्न ज्वी मखु।

धुक्थं अत्युच्च आदर्शवादि व्यक्तिं थःगु इच्छा शक्तिया बल दिन प्रति दिन हे तंका च्वनी ।

इच्छा शक्तियात बलवानयायूत न्हापां मनूनं थःमं थःत बांलाक थ्वीके माः । गन वं थःके थुजागु आदर्श-वादिता खनी छुकिं वयात निकम्मा याइगु खः । अन वं सीके माः कि थ्व आदर्शवादिता भूठ खः । गुगु आदर्शवादिता आधार मनुष्यया स्वभावे ज्वी मखु, हानं मनुष्यया प्रगतिया साधक मज्जुसे बाधक हे जू वनी । मनुष्यया कार्य क्षमता मनुष्यया स्वभाविक कृति-या शक्तिया उपरे निर्भर ज्वी । अतएव भोगु आदर्श-वादीता नाप थ्वयागु सम्बन्ध तोफिके मज्जू । आदर्श-वादीता उकीयात दमनयायूगु वा तोथुलेगुयाके मज्जू । अले हे मनुष्यया इच्छा शक्ति बलवान ज्वी ।

गुगु प्रकारं आत्मज्ञानया वृद्धि अर्थात् थःगु वास्त-विक कमजोरि व शक्तिया ज्ञानं मनुष्यया इच्छा शक्ति बलवान याई उगु हे प्रकारं रचनात्मक ज्यायू लगेजुया च्वनेगुलिं मनूया इच्छा शक्तियात दृढ याना वी । गुलिं विद्यार्थीपिं ताउतक विचार यानाच्वनी थुगु सफू च्वनेगु ला उगु । थ्व हे विचे कर्मठ विद्यार्थीं जूसा निगूलिं सफू च्वने सिधयूकी । चरित्र निर्माणया दृष्टि छुं मयायूगुया सिवे छुं याना च्वनेगु हे भिं । गुम्ह व्यक्ति छगू ज्या यायफु उम्हसिनं समय बल धायूव मेगु नं ज्यायायू फे । लहाते च्वंगु ज्यायात गुबले हे महत्वहीन भापी मज्जू । तापाकयागु ज्याया सिवे सत्तिक च्वंगु ज्या क्खंगु हे थ ज्वीमा, उकिं इच्छा शक्तियात बलवान यायगुली तापाक च्वंगु ज्याया सिवे आपा महत्व तः ।

मनया अस्थिर अवस्थायात अंतयायूगु व छगू निर्णये वंसा साधारण मनूयात नं समाजया प्रति-ष्ठित व्यक्ति याना वी । संसारया ततःधरिपिं चिन्तक-पिसं थःगु निर्णयया विरुद्ध अपुक्क आचरण याइमखु । यदि थथे यासा इमिसं छुं हे यायू फे मखु । हानं थःमं थःत भर्त्सना यायां हे सिना वनी, थःगु निश्चययात

बराबर थ्वीकेगु मनोशक्ति मुला च्वंगु पापया मानसिक प्रस्थिया सूचक खः । मनूनं गुगु खना ग्याना न्छोने वनेगुलिं दी, उगु वया दुविना च्वंगु पाप भावनानाप सम्बन्ध च्वं च्वंगु ज्वी । गुबले थ्व भावनाया अन्त ज्वी अवले मनूया निर्णय शक्तिया नं वृद्धि ज्वी ।

मने तया दिसँ—सुं छम्ह व्यक्तिया मने सुं सम्बन्धी छम्हसित हत्यायायूगु भावना वयाच्वन । उकीयात अनैतिक धैगु सीका दवे यात व उकीयागु स्मृतियात लोमंकेत आपालं यन्न यात । आः थ्व पुलांगु भावना थःगु शक्ति मतंकूसे चेतन मनया छुं साहसया निर्णये बाधक जुया वी । छम्ह व्यक्ति थःचिरिमांया व्यवहारं रूष्ट जुया वयात स्यायूगु वा थः बौयाके बदला कायगु खँ विचार यात । परन्तु थुजागु कल्पना वयागु मने वेवं थःत थःमं (धत्तेरी गुजागु भावना धैथे) धिक्कार याइ । लिपा व छम्ह साधुथे जुल । वया पुलांगु अनी-तिया भावना दवे जुयावन । थुजाम्ह हे व्यक्ति लिपा जूलिसे खँ पत्तिकं नाति कुति याइम्ह ज्वी । अर्थात् गबले थ्व मनोवृत्ति मदै बले नं मेपिनिगु चरित्रयात अथे थथे धया ज्वी । वं याकनं हे थः जदं खवं दुःख व निकम्मा मनया बातावरण तयार याना काई । आः वया जीवन वयात भार सरूप ज्वी ।

भगवान बुद्धं धया बिज्यागु दु कि मनुष्यपिसं एकान्तया (छगूली हे बितेयायूगु) जीवन तोता मध्यम मार्गया अनुशरण यायूगु कल्याणकर जू । यूनानया प्रसिद्ध विद्वान अरस्तूनं नं विचेयागु मार्ग हे श्रेयस्कर धाःगु दु । थ्व उपदेशे आधुनिक मनोवैज्ञानिकपिनिगु खोज द्वारा सिद्ध जुयाच्वंगु दु । थःगु नैतिक शक्तियात व्यवहारिकयायूगु थःगु इच्छा शक्तियात बलवती-यायूगुया सर्वोत्तम उपाय खः । थुकिं मनूया कार्य क्षेत्रया विस्तार जू वनी व गुम्हसिनं थःत आपालं अपो रचनात्मक ज्यायू युक्त याना तै, वं उलि हे इच्छा शक्तियात दृढ याई । अपो आलोचना चाहे व मेपिनिगु

ज्वीमा वा थःगु हे, मनूया रचनात्मक शक्ति व कार्य क्षमताया विनाशक खः। गुम्ह मनू केवल देवतापिथं ज्वी माम्ह खः, व लिपा ख्व ख्वं हे सिनावनी।

छगू भिंगु ज्यायात बखते मयायगु ठीक मजू। छगू भिंगु ज्या हे मेगु भिंगु ज्याय सहायक जू। इच्छा शक्ति बलवान याय्त थःगु प्रत्येक भिंगु निर्णयया अनुसार ज्याय लगे ज्वीगु आवश्यक। “छगू पलाखं ववं ववं मेगु पलाःयात ज्वंवं।” थुगु प्रकारं छगू छगू ज्यां हे चरित्रया भव्य महल तयार जू वनी। छाय धासा मनूया मन अभ्यासया दास खः।

गुगु प्रकारया अभ्यासं मनूया स्वभाव छगू प्रकार-यागु ज्वी व हे प्रकारं व अभ्यासं मेगु हे नं जू वनी। अतएव गुम्ह मनूनं गुलि रचनात्मक ज्यायाय फैं उलि हे वं थःत भाग्यशाली भाः पीमाः। छगू ज्यां मनूयात मेगु ज्या यायगु योम्यता बी।

मनूतय्त थःगु इच्छा शक्तिया बल :वृद्धियाय्त थः कमजोरिया अत्यधिक चिन्तन यायगु नं हानिकारक हे खने दु अंग्रेजी छगू धाइगु दु कि जि थ्व यायफु धाम्हं व यायफै। सुनां विचार याइ जिगु कमजोरिं जित नल, वयात थःगु कमजोरिं मुक्त ज्वीगु कठिन। वयात गुलि कम थुजागु विचार बल उलि हे लाभ दायक। नकारा-

त्मक विचारयात मनं छखे तय्त हे रचनात्मक ज्या यायगु आवश्यक खः।

इच्छाशक्ति बःलाकेत मनयात विषय सुखे वनी-गुलि पनेगुया अपेक्षा उकीयात छुं भिंगु ज्याय अर्पण यायगु तःसकं भि। थुकी न्हापांयागु उपाय (जवर जस्ती वनेगु) नकारात्मक खः थुगु प्रकारया प्रकाशं मनूयात आत्म सन्तोष दै मखु केवल आत्म-भर्त्सना जक दै। वं गनं न गनं भूल याना बी, गुकि वयात आत्म भर्त्सना ज्वी। हानं नकारात्मक आत्म नियंत्रण द्वारा मनूया अभिमान वृद्धि ज्वी। थ्व छगू मानसिक रोग खः गुकि मेगु रोगयात जन्म बी। मनयात भिंगु ज्याय लगेयायगुया परिणाम आत्म सन्तोष खः, हानं व आत्म-सन्तोषं मनयात न्हूगु शक्ति बी। थःगु सफलता खना हे मनूनं न्होने नं ज्यायायगु उत्साह मने हई। हानं व भचाभचा याना न्होने वनी। वया सफलता गुलि गुलि दै, वया आत्म विश्वास नं उलि उलि हे दयावनी, हानं थ्वया नाप नापं वया इच्छा शक्ति नं दृढ़ जुजुं वनी। अतएव खालि मन व इन्द्रिय निग्रहया अपेक्षा थुकीयात छुं भिंगु ज्याय तयातेगु, इच्छा शक्तियात दृढयायगुया उत्तम साधन खः।

अनु०—‘कुमार’

मनसुवा—

—श्री माधवलाल, कर्माचार्य

हाले मखु म्ये जि, ख्वय् मखु कविजु !
क्यने फेके केवल थ्व हृदय,
जग-जीवनया चित्रण पिक्रया
धाय जि खालि मनया खँ।

ललः धागु सकस्यां मिखाय्
सपना छायापा तैबी जि,
भिलिमिलि शीतल योगु वसन्तय्
सकस्यां जीवन व्नेके जि।

द्विपद, चतुष्पद, अनन्तपद

—श्री राजेन्द्र किशोर

तिमिला जां थीगु चा । क्षण क्षणे भविष्यया स्वर्ण-
मय सपना दासी वयाच्वन । शीला जसवन्त नापं
फेनुना च्वन । प्रश्न छगू न्बःने दु ।

जसवन्तं उकीया लिसः बियाच्वन—“जि छंत
गुलि प्रेम याना ? खूब प्रेमयाना शीला, थःत स्वयाः नं
अपो । छ जिगु शक्ति ज्वी, तृप्ति ज्वी, प्रेरणा ज्वी,
जिम्ह उम्ह सन्तानया मां ज्वी गुम्हसिनं थःगु रेखा
जगते तोता वनी ।

शीला थःम्ह प्रियसीया प्रेमया मादकतां गद् गद्
जुल । वं जसवन्त नाप विवाह यायगु निश्चय यात ।

विवाह जुल । छगू न्हूगु संसार बसे जुल । थःगु
चिकिचा धंगु संसारया आवश्यकता पूर्णयाय्या लागीं
वं सत्याया नौकरी ज्या छगू यात । न्हूगु दुनियाया
न्हूगु उमंगया निह व चा मचायूक फुना वन ।

शीलाया दके न्हापां मचा बुल, साव स्वच्छ व
सुन्दर ! जसवन्तया मन स्नेहं प्यात । वं शीलायात
धाल—“शीला, थव मचां भीगु नां लोके फैले याना बी,
संसारे थःगु रेखा छगू तोता वनी गुगु रेखा स्वया
मेपिं ल्यूल्यु वनी ।”

शीलां लिसः मव्यू, खालि मचायात स्वया गद्गद्
जुया छकः निहला बिल । हानं मचायात छाती न्याक
घयपुत ।

निम्हसिनं वयागु नां जवाहर तेगु निश्चय यात ।
जवाहर छम्ह तःधंम्ह मनूया नां खः, हानं थव मचा नं
लिपा छम्ह साव तःधंम्ह मनू ज्वी ।

दच्छि हे मफूनि बले शीला हानं गर्भवती जुल ।

शीलां जसवन्तयाके न्यन—“जवाहरया किजायात
छु नां तयगु ?”

जसवन्तं नापं घना च्वंम्ह जवाहरयात स्वया
धाल—“रवीन्द्र नां जित साव यः । छंत गय् च्वं ?”

शीलां जवाहरयात मुले कयाः धाल—“साव
बांला !”

रवीन्द्र आः न्यासि वने हे मसेकूनि लक्ष्मी थः वेगु
सूचना बिल । जसवन्त व शीला निम्हे थुगुसी बहस
जुल—“लक्ष्मी वैला कि प्रताप ! शीला, लक्ष्मीपाखे ;
जसवन्त प्रतापपाखे !”

आखिर छन्हु जसवन्तं पराजित स्वीकार याय हे
माल । लक्ष्मी बल ।

शीलां लक्ष्मीयात दुरु त्वंका कार्यालयया भोंते
न्ह्यपु स्वयूका च्वंम्ह जसवन्तयाके न्यन—“छित लक्ष्मी
व सरोजिनी निमू नामे गुगु नां बांलाथे च्वं ।”

जसवन्तं मं दुथें मदुथें च्वंक लिसः बिल—“निमू
लिं बांला जू !”

शीलां लक्ष्मी जसवन्तया नापंसं च्वंगु छगू गद्दी
थ्यना हानं रवीन्द्रयात दुरु त्वंक वन । गुम्ह लिक्सं
च्वना लक्ष्मीं खवया बिल । हानं वयात बराबर
जसवन्तं अप्रिय दृष्टि स्वइ ।

निदँया दुने हे प्रताप व सरोजिनी नं धयंक बल ।

छन्हु शीलां जसवन्तयाके न्यन—“न्यना दीला,
दुरु भचा हानं बढे याना काय् माल, कूछि दुरुं ज्या
मबिल ।”

जसवन्तं दिक्कगु भावं लिसः बिल—“तर सत्यादामं
छु छु नि बढे यायगु ? जि ला छुं खँ हे धाय् मसल ।”

शीला चिन्तां जागु मौने लुकु बित । तर दुरु ला
बढे याय हे माल । मेगु महीनाय् व्यापारीयाके स्वीतका
मोह त्याना हल, व पू बले मेगु महीनाय् हानं सच्चिव
नीतकां लच्छि खर्च गाके मफुत । अन्ते मेगु महीनाय्
न्येतकाया सामान लाय् कया हल ।

छन्हु शीलां जसवन्तयाके न्यन—“थुकथं गथे ज्या
चले यायगु ? जिनं गनं न गनं नौकरी याःवने हे
माली ।”

जसवन्तं छुं लिसः मव्यू ; केवल दनाः जवाहरयात
निधु न्यताले दाल, गुम्ह रवीन्द्र नाप लवाना च्वंल्ल खः ।

कन्हे खुनु शीलां हानं धाल—“आः गथे ज्या चले
वायगु ? जिनं गनं न गनं नौकरी याःवने हे माली ।”

जसवन्तं बल बलं क्रोध तोपुया लिसः विल—“थुके
न्यना च्वने माःगु छु दु । गथे ज्यूथं च्वन, अथे या ।”

आखिर शीलायात नौकरी ज्यायाय हे माल । हानं
अवलेनिसं न्हि न्हि दस बजे थः मचात छम्ह मचा-
मालनीया ल्हाते तोता नौकरी ज्यायायूत वनी । वया
मचात न्हिच्छि न्हिच्छि हाना मदुपि मचातथें गली

गली चाःहिला च्वनी, आवारा मचातयसथें म्हुतु ल्हा-
यगु, मां दिका बोवीगु, ल्वायगु, हायकेगु याना ज्वी ।

शीला द्यो ख्युई व नौकरी ज्या यानाः ल्याहाँ वई
बले मचातयसं गली गली छुं न्हू न्हूगु चीज स्यना कागु
खन । वयात चिन्ता जुल । एनं छुयायू सन्तोष जुया
च्वनाच्वन, तर हानं निला लिपा अबले छु ज्वीगु खः
गबले उखे थुखे वने थाकुई, द्यायधासा हानं न्हूम्ह
आगन्तुकं थःवेत एलामला थाय धुंकल । जिन्दगीया
तुति धासा न्हावना वं च्वनतिनि । ज्वीधुंकल—द्विपद,
चतुष्पद, षष्टपद, अष्टपद हानं लिपा अनन्त पद !

म्वायु जि

श्री सी० बी० 'रमण'

सखे, जितः छं सी म्वाः धैला ?

जिगु हृद्-पीडा-कष्टं याना
भम्र मनोरथ हे जिगु जूसां
विद्वृत-विरहया अन्तर दाहं
नुगःस्यं हे जिगु जि ल्हयू माःसां

सखे, जितः छं सीम्वाः धैला ?

प्रेमं निर्मित अन्तर दुनिया
जीर्ण व शीर्ण जुया नं हानं
भूमण्डल छत्थुं तःज्याना
जगते थौं कालीदहँ जूसां

सखे, जितः छं सीम्वाः धैला ?

ज्यूका अयसा आः धात्थें हे
म्वायुका म्वायुगु जि इच्छा मदुसां
चा हे ख्वविया रूपे चां न्हि
हि हे मिखां धाः पिज्वया च्वंसां,

सखे, जितः छं सीम्वाः धैला ?

जिगु हृद्रोदनयात न्यना फुक
तारागण हे थरथर खाःसां
व गगन चुम्बी शैलेश्वर नं
तः ज्याना थौं समथल जूसां

सखे, जितः छं सीम्वाः धैला ?

निर्दय जगया निष्ठुर चालां
उमङ्ग आशा स्याना व्यूसां
आमै व पुन्ही, चन्द्र, सूर्य नं
छन्हुं हे ध्वहक चूलाः वःसां

सखे, जितः छं सीम्वाः धैला ?

ज्वसापसा

१०७७

बुद्ध-धर्म व मनुष्य जीवन

—भिक्षु अश्वघोष

‘धर्म’ जातिक जीवन च्चे थकाय्या निरिति सुं छम्ह व्यक्ति दयकातःगु मार्ग खः । जातिया आलोकयालागी प्रबोधयालागी उपकार मज्जुल धासा व धर्म छुं ज्या ख्यले महु, उकीया छुं आवश्यकता महु । थन जातिक धायवं स्वामदुगु अनावश्यक कुल भेद मखु, जातिकया अर्थ हि सम्बन्ध खः ।

मनुष्य जीवन सफल, उन्नतियायगु व ठीक मार्ग यंकेगु बुद्धधर्मया शक्ति दु धयां अतिशयोक्ति ज्वी मखु । किन्तु, थव दुःखया खँ खः थौं कन्हे आपासिनं विचा यानाचवन, धयाचवन—‘बुद्ध-धर्म परलोके सुख सीत, थुगु जन्मयात छुं महु हँ ।’ थव खँ सोलह आना भूठ खः । महात्मा बुद्धया सिद्धान्त हे समाजया दथुई च्वंगु कलंक मदेका जीवन सुखमय यायगु खः । खः ! थौं कन्हेया बौद्ध समाज भद्रगोले लानाचवने धुंकल । धर्मयात निन्दा याना हःगु कारण नं इमिसं यानाः हे जुयाचवन गुमिसं धर्मयात न्हावःसा यानाचवन । धर्म कर्म याइगु हे अशान्तिया हेतु, दुःखया हेतु मदेकेया निरिति मज्जुसे आचरणशुद्ध ल्युने तथा परलोके सुखसीगु न्होने तथा ध्वा जायकेगु लागी जुल । आपासिया धर्मकर्म हे नयगु त्वनेगुलि, गय नयाचवन, छु नयाचवन धका खः ज्वीगुली लाःवने धुंकल ।

बुद्ध-धर्म न आहार शुद्धि हे मूल धर्म धागु दु न बुद्ध-धर्म परलोकया हितयानिरिति जक खः । अपितु बुद्ध-धर्म आध्यात्मिक परिशुद्धि व थुगु जीवन सुखमय यायगुलागी नं खः । बरु सुखमयया अर्थ उपभोग परिभोग माक्क भरे याना नाना रस रंगे भुले जुयाः मज्जा च्वनेगु मखु ।

मनुष्य जीवनया बारे आर्थिकपाखें, सामाजिकपाखें थुगु लोक उन्नतिया हेतु भूतगु आपालं धर्म भाग महात्मा बुद्धया धर्म अन्तर्गत जुयाच्वंगु दु । उत्साहं

धन कमाय् यायगु व धन प्रयोगयायगु तरिका मां, अचु, मचाखाचा, थःथिति, पासापिन्त संप्रहयायगु शिक्षा, सुयातं हानि मयासे जीविका यायगु आदि मनु-धर्म मनुष्यया थुगु लोक व परलोक उन्नति ज्वीगु फुक धर्म गौतम बुद्धं देशेना याना विज्यागु दु । तर न्हापु चाः महीकूसे केवल ईश्वर व कर्मयात कल्पना यायगु ज्या लः लहाइम्ह व्यक्तियालागी बुद्ध-धर्म थुजागु छुं महु । वसपोलया उत्तमगु धर्म न्यनेवं, व्वनेवं, स्यना कायवं, न्वेवय्केवं, स्वयवं फल लाभ ज्वी मखु । न्यनाथें कनाथें मने धारणा याना यंकूसा हे जक प्रतिफल काय फैं । ‘धर्म’ न्यनाथें व कनाथें छाय् ज्वी मखु थव नं विचा याना स्वय् योग्य । हेतु माला मस्वसे फल गय्महसीके फैं ? हेतु माला मस्वगुलि हे अशान्ति जुयाचवन एवं धर्मया तत्व म्हमसीया चवन । थव च्यामू गुण धर्म बुद्धं ‘दीघजानु’ धैम्ह कोलीय पुत्रयात देशना याना विज्यागु संक्षिप्तं क्वने तेना ।

थुगु लोके उन्नति ज्वीगु प्यंगू गुण-धर्म ‘उद्धानवीर्य’

न्हावलें प्रयत्नशील जुया च्वनेगुयात उद्धानवीर्य धाई । हानं हानं लिमचिलेगु हे वीर्य, अथवा अप्रगतिशील मज्जीगुयात नं धाय् फु । ‘छु याय् जिगु भाग्य व कर्म’ हे थथे ज्वीगु !’ धका भाग्यया भरोसाय् मच्चंसे उत्साह व प्रयत्नशील ज्या यायगुया संक्षिप्त शब्द ‘उद्धानवीर्य’ खः । ‘आः वा वः’ ‘निभाः तोयाचवन’ ‘साव चिकुनि’ ‘तःसकं तांन्व’ आदि रूपं कल्पना याना लिचिला च्वनीम्ह आलस्य ज्वी । मनूनं जीवने छुं नं छुं याय् हे माः । थव वयात कर हे परे जू । व्यापार, सा लहीगु, बुज्या, राजकार्य आदि ज्या बांलाक समय समये आलस्य मज्जुसे छु न छुं ज्या यायगु हे थुगु जीवन उन्नतिया हेतु व लँपु खः ।

आरक्षा

उत्साहं व वीर्यं कमाय् यानागु वस्तु बांलाक बिचा यानातयगुयात आरक्षा धाई। धन अपो- दत् धाय्वं शत्रु अपो दै। धनं बांलाक प्रयोजननीय ज्या मकासे, आरक्षा मयासे, भिथाय् लगे मयात धाःसा उगु धनं ज्या वी मखु। खुं, शत्रुं, मिं, मभिपिं पासापिं-पाखे धनयात हानि ज्वी अथवा धनं याना इमित हानि ज्वी। अले व हे थःगु हानिया हा ज्वी। अजागु विपत्तिं बचे ज्वीगुयात आरक्षा धाई।

भिपिं नाप आश्रय

मभिपिनिगु आश्रये लात धाय्वं भिपिं नं स्यनी। मनु सामाजिक प्राणी खः उकिं गुजागु समाजे च्वन प्रायः व मनु उजाम्ह हे जू वनी। न्हाथे हे मभिपिं नं भिपिनिगु आश्रये च्वनेव भिना वनी। उकिं मनूयात थः स्वया गुग ज्ञानं अपोपिं, भिगु बानि दुपिं, श्रेष्ठ कल्याण मित्रपिं नाप हे सदा नं आश्रय याय्माः व याय् फेकेमाः।

समानात्मता

समान रूपं (उक्ति न्यंक) जीविका याय्गुयात समानात्मता धाई। निह स्वतका कमाय् याना न्यातका खर्च याय्गु ज्या हानं भितका कमाय् याना छतका जक खर्च याय्गु ज्या; तःमि जुया नं गरीब भाव पिकया ज्वीगु ज्या, गरीब जुया नं तःमि भाव पिकया ज्वीगु ज्या थ्व लोकनिन्दाया भाजन ज्वीगु ज्या खः। थःगु आय स्वया वसः, नय्गु, त्वनेगु, गमन आदि खर्च याय्गु हे जीवन उन्नतिया लैपु खः थुकीयात समाना-त्मता धाई।

परलोके उन्नति ज्वीगु प्यंगू गुण-धर्म

श्रद्धा

विश्वास व भक्तियात श्रद्धा धाई। बुद्ध, धर्म, संघया

प्रति विश्वास याय्गुयात धार्मिक श्रद्धा धाई। श्रद्धां युक्त जुया पुण्य कर्मयाय्गु परलोक हित व सुखया हेतु ज्वी।

शील

भीगु दुश्चरित्रतां थःत जक दुःख ज्वीगु मखु, उकिं मेपिन्त नं अवश्य दुःख वी। उकिं सुयातं दुःख कष्ट मज्जीक थःगु आचरण भिका यंकेगुयात शील धाई। मनूया अभ्यन्तर परिशुद्धयाय्गु शीलया निगूगु अर्थ खः। 'पाणातिपात, अदिन्नादान, कामेसु मिच्छा-चार, मुसावाद, सुरामेरय' थ्व न्यामूलिं बचे ज्वीगु यात नं शील धाई।

त्याग

जिगु धया च्वंगु वस्तुस दुगु आशा व लोभ तापाका थःगु धैगु तोता मेपिन्त वीगुयात त्याग धाई। व करुणा सहगत चित्तं वयात परित्याग व पूजा यानागु भाःपिया वीगु त्यागया हे मू अपो दु। त्यागं याना ताकालं निसें चित्ते दया च्वंगु 'लोभ' धैगु अकुराल चेतना मदया भिगु चेतना वई।

प्रज्ञा

प्रज्ञाया मेगु ठीक शब्द ज्ञान खः। रूपया यथार्थत्व सीका काय्फैगु हे श्रेष्ठ ज्ञान खः। बौद्ध ग्रन्थे संज्ञा व विज्ञान निगूयात स्वया नं प्रज्ञायात उच्चस्थान विया तःगु दु। पंचस्कन्धया प्रति अनित्य, दुःख, अनात्मया रूप कल्पनायाय्गुलिं फुक दुःख तापाका छेगु तक नं प्रज्ञाया ज्या खः।

थुगु प्रकारं गौतम बुद्धं मनुष्य जीवन सार्थक-याय्या नितिं च्यागू गुण-धर्म देशना याना बिज्यात। थ्व च्यागू गुण-धर्म पालन यानाः न्हामहसें नं थःगु जीवन सफल याय्फु। अथवा थ्व जीवन सफल व उन्नतिया ताचा धासां ज्यू। अस्तु।

अभिमानी साधुया काय

अनु०—भिक्षु अगाधम्म

व वैशाली च्वंम्ह खः । वया नां खः सत्यक । व छम्ह नांगा साधुया काय । वया बौ अभिमानी व तस्सकं जिही । वयागु प्रतिष्ठा व इज्जत नं प्यखेरिखें दु । माया प्वाथं पति नांगां वयाः पति नांगां च्वनेगु हे मानव धर्म धैगु वयागु वाद खः । थुजाम्ह अभिमानी व प्रतिष्ठित पिता-पुत्र सत्यक ! अले हानं व छाय् अभिमानी मज्जी ? छाय् प्रतिष्ठा लोलुप मज्जी ?

वैशालीया विद्वानपिनिगु विशाल सभा जुल । सत्यकं दर्पपूर्ण सलं धयाच्चन—‘थुजाम्ह सु’ श्रमण, ब्राम्हण वा आचार्य महु । गुम्ह जिनाप विवादयाय् फु ! जि नाप विवाद याय्त सुयागु म्हं भुयू चःति पिहां मवै ! जिनाप यदि सु’ अचेतन प्राणीया शास्त्रार्थ जूसां जिगु ओजस्विनी वाणीं प्रकम्पित ज्वी । चेतन प्राणीया खँ ला छखे हे छ ।

संयोगया खँ खः । छन्हु सत्यकं आयुष्मान् अश्वजित नाप लात । व पात्र चीवर धारण यानाः वैशाली भिक्षा वृत्तिया निति वना च्वंम्ह खः । सत्यकं अश्वजितयाके कुशल संवाद न्यना धाल—‘मित्र श्रमण ! श्रमण गौतमं थः शिष्यपित गुगु कथं शिक्षा वीगु ?’

‘मित्र ! वसपोलं थः भिक्षुपिन्त धया विज्यागु दु—‘रूप, अनात्मा खः ; वेदना अनात्मा खः ।’—अश्वजितं संक्षिप्त लिसः विल ।

‘थथे का हँ, अश्वजित !’ सत्यकं विस्मय स्वरं उत्तर विल । हानं धाल—‘एसा जि श्रमण गौतम नाप लाना वसपोलनाप थ्व विषये खँ ल्हाय् । थुजागु भूठ मत प्रचारयागुया वरदान जि वी ।’

अश्वजित चुप जुल । सत्यक प्रजातन्त्र भवने एकत्रित न्यासः लिच्छविपिन्थाय् वना धाल—‘नु भाईपि ! जि नाप श्रमण गौतमया थाय् । अन वाद विवाद व शास्त्रार्थ ज्वी । गुगु कथं बलवान पुरुषं फैयागु सँ

ज्वना वयात प्याखँ ह्वीका चाहीकि, वथें जि शास्त्रार्थ गौतमयात प्याखँ ह्वीके । गुगु कथं बलवान किसि सरोवरे चाचाहिला लःयात तुं न्हीकी, वथें जि वादं गौतमयात न्हीके ।

सत्यकया खँ न्यना मनूतयगु म्हुतु’ अनेक प्रकारया खँ पिहां वल । गुलिसिनं धाल—‘गौतमं सत्यक नाप छु विवाद याई ! सत्यकं गौतमयात विवादं कोथला वी ।’ गुम्हसिनं धाल—‘मखु थ्व खँ मखु, गौतम नं ला सम्बुद्ध खः, सर्वदर्शी खः । सत्यक वसपोलनाप विवादयाय्त मवनेगु हे भिं । वसपोलया न्योने थुगु उद्देश्यं छगू क्षण हे स्थिर जुयाच्चने फ़ै मखु ।’

सत्यकया अभिमान स्वर्गे प्याखँ हुल । भगवान गौतम नाप मुकाबिलायाय्या निति वयागु छगू छगू क्षण प्रलयया क्षणथें व्यतीत जुल । व न्यासः लिच्छविपिनिगु सहानुभूति प्राप्त याना इपिं नाप श्रमण गौतमया आश्रम पाखे वन ।

उगु समय गौतम महावनया कूटागार शालाय निवास यानाच्चंगु खः । सत्यक न्यासः लिच्छविपिनिगु साथे अन थ्यन । छम्ह भिक्षुयाके न्यन—श्रमण गौतम गन दु, भिक्षु ! जित वसपोलयागु दर्शन यायगु इच्छा दु ।

भिक्षुं महावनया छमा सिमा पाखे संकेत याना-क्यन । सिमा छु खः ? मानो शान्तिया उद्गम स्थान । छः छहः छहःले शान्ति, कच्चा कच्चाय् आनन्द व उमंग ! मानो शान्ति हे नं गुगु वृक्षया छायाय् निवासयाय्त उकीया रचना याःगु ज्वी । गौतम उगु शान्ति साम्राज्ये छगू आसने फेतुनाच्चन ।

सत्यक थः न्यासः लिच्छविपिं नाप अन थ्यन । गौतमयात सस्नेह प्रणाम यात । गौतमं सकसितं फेत्वीगु

आदेश विया धाल—‘फेतु । द्याय् छिमित छुं भयादि जकं गनं वल ला ?’

‘मखु महाराज ! छुं भयादि गनं वःगु नं महु, न छुं दैवी आपदं जिमित आक्रमण हे यात । जि वेद व शास्त्रया गारंगत विद्वान साधु पुत्र सत्यक खः । छपि नाप छुं प्रश्नयाय्गु इच्छा दु । छु छपिसं प्रश्न न्यनेत अवसर बीला ?’

‘सहर्ष, सत्यक ! छु इच्छा, न्यं ; गौतम सेवाया निति प्रस्तुत ।’—गौतमं धया विज्यात ।

‘छपिसं थः शिष्यपिन्त थ्व उपदेश वियागु खःला-रूप अनात्मा, वेदना अनात्मा खः !’—सत्यकं प्रश्नया रूपे न्यन ।

‘खः, सत्यक !’—गौतमं उत्तर विल ।

‘तर थ्व जा ठीक मजू, महाराज ! जिगु विचारे छपिनिगु थ्व मत गलत, असत्य !’—सत्यकं छुं संदिग्ध शब्दं धाल ।

गौतमं समझे यात । अनेक बार समझे याकेगु कोशिश यात । अनेक उदाहरण विल । अनेक विचार उपस्थिति यात । तर दुराग्रही सत्यक, अभिमानी सत्यक ! वं छगू खँ हे मन्यं । व थःगु धूने लठ्ठुया वारंवार थ्व धयावं च्वन कि गौतम ! छपिनिगु मत गलत । छपिसं दुनियायात थःगु भूल विचारया प्रचार याना धोखा विल ।

योगी गौतमया थुलि अपमान !! प्रकृति खाना वल । आकाश दहले जुल । देवतापिनि हलचल मचे जुल । वज्रपाणि यक्ष, सत्यकया सर्वनाशयाय्या निति नँ या वज्रज्वना पिहाँ वःगु सत्यकं खन । गौतमं सत्यकया मनोवृत्ति म्ह सिल । सत्यक भयभीत जुया सविनीत सलं लिसः विल—भगवान ! जि छपिनिगु शरणे,

जिगु आरक्षा याना विज्याहुं, जिगु नुगःचु थर थर खानावल । जि थ्व मधया कि रूप जिगु आत्मा खः । जि छपिनिगु खँ, छग छग आखले सह-मत दु ।

‘छु छं थःमं नकतिनि धयागु खँ लोमंका छे धुन ? वेदोश ज्वी मते । दृढतां थःगु खँ स्थिर जु ।’—गौतमं उत्तर विल ।

‘क्षमा याना विज्याहुं, भगवान ! क्षमा याना व्यु ! जि लोमना च्वंगु खः । जित थःगु शरणे कया विज्याहुं । थःगु थ्व पराजयं जित थुगु समये छगू चिकिधंगु उपमा लुमना वल । गथे छगू कस्वे गनं पुष्करणी दै । उकी छम्ह कःलि दै । कस्वया मचातय्सं उर्पि कःलितयत् लवं लिक्कया जमीने तैगु थें ! तथा गुलि गुलि वं तुति व कांटा संकी उलि उलि मचातय्सं वयागु तुति व कांटा तोथुला बी । छुं भति लिपा व परास्त ज्वी । अले वयागु म्हे लखे काहाँ वनेगु हे शक्ति दै मखु । ठीक व हे दशा आः जित जुल । क्षेमा जि छपित कांटा तीतः संथें परास्त याय् धका मने गर्व यानावया । भगवान ! छपिसं जित तर्क अवाक याना विल । आः जि छपित तोता गन वने ?’

सत्यकं साश्रु मिखां गौतमया चरणे छ्यों दिक्कल । गौतमं सस्नेहं वयागु छ्योले ल्हा तया धया विज्यात—‘दँ, सत्यक ! चिन्तायाय् मते । अभिमानयात हृदयं लिक्कया छु । अभिमानया भावनां चित्त वृत्ति कलु-पित जुयावनी ।’

सत्यक गौतमयाके विदा कया थःगु छें पाखे ल्याहाँ वल, अबले वयागु आत्माय् शुद्धता दु, चित्त दर्पणया सम्मान दु । थ्व छु, योगी गौतमयागु शिक्षाया प्रभाव हे जा खः !

जि पत्या मजू

—श्री लालधन शाक्य

दत्या न्ह्यो
 अमश्रावक धातु हईगु टायमे,
 काठमाण्डू वनेगुसौभाग्य चूलात ।
 गामे च्वनाः
 काल्पनिक शहर दयूका
 विशेषयाना
 'कान्तिपुर व ललितपुर ।'
 अहा ! गुलि बाँलाई,
 स्वीस्वंगू कोटि घोपिं दु हँ
 गपाय् धंगु शहर ज्वी ?
 अनया चहल पहल
 भव्य विशाल महल
 स्वै स्वै थाय् दै
 पीच रोड्
 छु छु ! छु छु !!
 कल्पना यानाः वं च्वना
 स्वन्ति भाः थ्यंक वना
 वहनी लक्ष्मी-पूजा
 न्हू सड़क
 भिलि भिलि च्याःगु बिजुली
 कल्पनां छुं साकार रूप काल ।
 तर,
 सर खुन्दु,
 शहर चाहू वना,
 छगू गल्लि दुने लात ।
 जि खना—
 ध्याच, धिच, किच,
 फोहरया द्वं द्वं
 अनथाय् लाक हे
 थुमे स्याना तःगु
 ला मियाच्चंगु

म्ह-पूजा खुनु जुयाः,
 ला आपा चूला मस्यू !
 गनं गनं मनू ऊ थें नवः
 थयूला गामे गुबले नवथें मच्चं ।
 भःचा उखे वना
 बपि क्वेंया छगु राश ।
 अन हे
 खिचाया 'हँ हँ' सः
 को, भुजि व फाः
 का ! का !! भुनु भुनु व घुईं घुईं !
 दुर्गन्धित फय्
 न्हासं वया
 कपाले हमला यात ।
 कपास्याना ईतः मित कन
 कान्तिपुर मा मां वया
 लुइके हे मफु,
 अले जित भन शंका जुल
 आश्चर्य जुल !
 मति मति धया—
 "थ्व हे ला छु कान्तिपुर ?"
 मखु ! मखु !! ख हे मखु !!!
 थ्व का न्ति पुर !!
 थ्व ला निश्चय नं खः
 यमपुर !
 छम्ह मनूयाके न्यना,
 थनयात छु, कान्तिपुर धाईला ?
 उत्तर बिल—'खः'
 अहं ! तर जि पत्यामजू ।
 × × ×
 कंस खुनु—
 ललितपुरे चाहूवना,

द्यो जा यक्क हे दु,
 च्वक गाले नं द्यो,
 साः गाले नं द्यो,
 देवले नं द्यो,
 द्योया अपमान खनाः चित्त दुःखे जुल !
 तर छुयाय् !

हानं वना अज्यागु हे गल्ली
 किजा-पूजायाका जूपिं
 अय्ला त्वना जू म्हिता जूपिं
 सडके जकं का म्हिते मते धाःगु
 थन ला छु ज्वी ?
 थथे नं धाःगु ताय् दु ।
 भःचा उखे वना,
 हूस्स ह्वास्स न बल
 खिउंसेनं च्वं
 अथे हे फोहर द्वं
 ला पसःले
 भुजिं भुनाच्चन ।

नवगु सहयाय् मफया ततः पला याना पला छिना ।

अनथाय् लाक हे
 चीव्यागु गल्ली
 चू लात अय्ला गुलु छम्ह व जि,
 वयागु बोहले जिगु बोह ल्यात,
 व भाराक जूवन
 व च्वक गाले लात, जि चाहिं म्यात,
 नवगु व म्यागुलिं
 जित इकुल
 छम्ह मेम्ह मनु याके न्यनाः
 थ्व शहरया नां छु ?
 उत्तर बिल—
 “ल लि त पुर”
 जि धया मखुथें !
 वं धाल छंत ज्या मदु धका हेकी ला ?
 जि पत्या मजू !
 जिगु काल्पनिक शहर गन ?
 अन जि छु खन,
 अले जित आश्चर्य जुल
 व हे कान्तिपुर व ललितपुर धका,
 जि पत्या मजू !!!

शान्तिया आशा

—भिक्षु संवर

रङ्ग रङ्गया मनु पुचःले,
 दत ढङ्ग ढङ्गया दृष्टि पथ !
 वइला सुं छम्ह शुद्ध याय्त,
 मिथ्या दक्क थन च्चीके छूवेत ॥
 विशुद्ध शुद्धगु धर्म-पथे नं,
 विदङ्ग ढङ्गया क्रिया गथः ।
 क्रान्ति विना फेने फौला उगु ?
 धर्मया दूने च्वंगु भेद गथः ॥
 सत्या सत्य अन ज्ञात मजुया,
 धर्म धर्मया थन द्वन्द पथ ।
 सीका काय्माल व सत्य ज्वना,
 मिथ्या दक्क अन व्याक वाना ॥

कर्मा कर्मया शुद्धि ममासे,
 वर्ण गथः तैगु मनूखं मनूखे ।
 सत्य दृष्टि थन खंके माल,
 मनूखं मनूया छपू खिपः ॥
 अर्थ समानया नियम तना,
 धनी गरीबया वर्ग पिज्वल ।
 याय्माल थन एकत्र जुया,
 धनी गरीबया समानता ॥
 वर्ग वर्गया अमेलतां थन,
 केवल जुयाच्चन सिथं सिथं ।
 दैला सुं छम्ह पार याईम्ह,
 वने जि नं वया नापं नापं ॥

द्विपु मार्मिक कहानी

महाऋषण

२०७०

—धुयासां सायमि

“लिसः ला काय हे मानी । अँ, अँ का हे कार्युगु...
सुयाके ?..... द्याय ?.....”

ग्यारह जुलाई । संध्या काई । ६ वजेती जुल ज्वी ।
रक्सौल (भारत) स्टेशनया सेकेण्ड क्लासया वेटिंग रूमे
छम्ह युवक सूटकेस छग व व्यागचा छगू ज्वना द्वाहां
वन । प्लेट्फार्मे छम्ह निम्ह कुलीत माल ल्हयाच्चंभि,
छम्ह निम्ह बाबूत व भारत सरकारपाखें भी देशया
सड़क निर्माणयायत वःपि मिलेटरी अफिसरत, थुपि
तोता सुं मदु । आकाशे छचाख्यरं सुपांयनं तोपुयाच्चन ।
किपास्वरूप व युवकयागु ख्वाले चिन्तायागु स्पष्ट रेखा
खने दु । वेटिंग रूमे गंभीर चितनयाना च्वम्ह युवक
आवेशं टेबुले ल्हा वस्वाना भूनभून हाल—“लिसःला
अवश्य नं काय हे मानी । थ्व जिगु जिमि त्वाया
खँ मखु । थ्व बुद्धिजीवी व धनीवर्गया संघर्ष खः ।
धनया फवीं स्वयूका स्वयू .....।”

जुरुक दन । चप्पल न्ह्याना प्लेट्फार्मपाखे वन ।
छम्ह निम्ह देशवासीत तां गया प्लेट्फार्म पाखे वया-
च्चन । थगु चिन्ता ज्वालायात शान्त यायत अन हे
वन । तर चिन्तां भन भन प्रबल रूप कया वन । भचा
लंका वा नं वल । म्ह छम्हं छुट्टी ज्वी धुंकल तर वं
वास्तायागु मखु । लखं प्यानाः थःगु चश्मायात रूमालं
हुयाच्चन, फर्सं याना ख्वाले काहां वःगु सँ थछ्या
च्चन, ख्वा हुयाच्चन तर व वेटिंग रूमपाखे बंगु मखु ।
विचाः यायगु तोतूगु मखु । वं विचा याना हे च्वन—

“लिसःला... जित थुकिया द्याय वास्ता, जिगु ज्या
व्वनेगु खः । तर चन्द्रागिरीया सेंसेमिक पा गया त्वते
यनागु नेपागाया मनोहर दृश्य खयाबले नं, कूलखानीया
सौंदर्यमयी क्वालया भरभर कलरवे नं, आधोवाटया
पानीघाटया नीरव चातावरणे नं, भीमफेडीया कोलाहल
पूर्ण भोजनालये नं, मोटर व रेलयागु द्रुतगति जक छु

थन विदेशयागु छगू प्लेट्फार्मे नं जित थ्व विचा नं द्याय
मत्वतूगु ? सके लिसःला काय हे माःधका मखुला ?”

+ + +

थौं पद्म बी० ए० जुल । प्यखें, आनद व उमंग ।
छम्ह निम्ह हितैपीपिसं सरकारपाखें च्वंवनेगु कुतःयायत
धाल । तर छें यापिनिगु गर्वपूर्ण शब्दया न्होने छु मजू—
“न्हे दँ सम्म व्वंके धुन नीदँयात सुयाके फवने माःगु
मखु ।” अयनं छें या चाला स्यूम्ह पद्मं लिपा लाःसा
निराशे आशायागु किरण संचार याना छगू दर्खास्त
बिल । छें यापिसं व्वंके हे छ्वयी धका थुखेपाखे ध्यान
व्यूगु मखु, वास्ता दुगु मखु । तर.....तर.....उखन्हु,
गुखुन्हु मामेस्यां पद्मयात धाल—“फुच्चा फुच्चा
क्लासयापित नं पिने व्वंके छ्वल । अमलायात नं उखे
व्वंकेत दाजुयात छकः धायूमाल थन भाया च्वंवले लाक ।
गो थन साइन्स कालेज धागु नं खुले जूगु मखुनि ।”

पद्मं धाल—“खः मां थन व्वंकां छुं फायदा मदु ।
तव्वां द्याय मछ्वयी ? अमला व्वनीम्ह धका तव्वां सि
हे स्यू । हानं थन साइन्स कालेज नं आःतकं
मदुनि ।”

“गो छिमि व्वा नं आःतकं मवःनी ?” मामेस्यां धाल ।
पद्म बइगले बजी नः वन । अबले हे तव्वाम्ह थाहां वयाः
माम्हेसित धाल—“स्व, छिपिं मदसे च्वने फयी मखु ।
पद्मयात आःव्वंके गात थन हे जागीर नका व्यू.....।
तव्वाम्ह काहां जक वन ज्वी । पद्म बजी नय् सिरिका
काहां वल । मामेसिनं धाल—“न्हापा छुं मघा । कन्हे
सुथे वनीगु ज्वी धुंकल थौं छ्वयमते धाल ।
न्हापां हे छ्वयू मखु, धाःसा छु इंतजाम नं ला याय
ज्यूगु, आः सरकारपाखे नं छ्वयीगु मदय धुंकल ज्वी ।
दाजु थन्यागु ला यायू मज्यूका ! गो छिमि व्वा नं वःगु
मखुनि.....।”

अबले हे मातने बैठके पद्मया बौम्ह व तव्वाम्ह गरमागरम बहस यानाच्चन ।

“छाय् मव्वंकेगु—?”

“स्व, छंत पेन्शन दैगु सयय ज्वी धुंकल । छ मदसे च्वना नय् फयीमखु । उकिं पद्मयात जागीर नका बी ।”

बौम्हसिगु मगज कानावल । “मदसे च्वना नय् फयी मखु, थ्व छाय् अवश्य नं थुकी छुं पडयंत्र दु ।” पद्मया व्वामेसिनं धाल—“पद्मयात एम० ए० ला याके हे माः ।”

“गो छुं लाइन ज्वंगु नं मखु । छु च्वनाच्चन, छु च्वनाच्चन । स्वाःमदुगु ज्या जकं यानाच्चनी । न्हाचले स्व छे दुमलाः प्रेसे ! प्रेसे !!”

“मेपिसं छु लाइन ज्वन ले ?”

“वका, खेमगोपाल डाक्टरी च्वनीन ।”

पद्मया बौ ला आकाशं कुतुवःथें च्वन । खेमगोपालं आर्टसे आडमीशनकाःगु सुनां मस्युगु दु तर तव्वा-मेसिया वयागु पक्ष कयाच्चन । वयागु विचा शक्ति च्वापुंथिल—“राणाया दरबारे जक चाकरी धयां थ्व छे नं दुगु खनीका । थ्व छेंयापि मनूतय्के ममता मदु, दु वासना, सु भचा च्वे थ्यंथें च्वन उमिगु मान अपो दु । जि रिटायर्ड ज्वीन (गुगु मखु) धका थुमिसं आः थ्व छु याय्त मती तथा जिमि काय्यात नं व्वंके मव्ववयगु कुतः यात । थजागु हे आचरण ‘जि सिकस्त जुया मदसे वना बले नं यागु खः । थुजागु हे आचरणं याना थुमिसं जिमि याक किजा गुम्ह शुक्रताराथे थिना च्वंम्हयात स्यागु खः ।” बौम्हेसिनं धाल—“व्वंकेगु दाजुपिनि इच्छा मदुसा जि फोना सां व्वंकेमाली । तर दाजु थ्वया मतलब खः कि छेँयागु संपति जिगु छुं अधिकार मदु । जित वास्ता दुगु नं मखु । छिकपिनिगु कृपां जि थःमं कमेयाना पालनयाय् मफूगु नं मखु । तर.....।”

छम्ह मेम्ह मनु बल । अनतुं खँ सिधल । कनेखुन्ह

तव्वाथापि वन । आः पद्मयात व्वंके छ्वयगु समस्या वल । प्यखे निराश जुल । पद्मं व साल तोतेगु खँ न्हाथन । अले वया केहेपिसं थःके दुगु तिसात गुम्हे-सिया टप गुम्हेसिया चुडी मीगु खँ न्हाथन । मामेसिनं थ्व खन काय्-म्हाय्या प्रेमं वया-मन लय्लय्ताल अले वं धाल—

“पद्म ! छिमि मां गामानी छुं मदु, अयनं दुगु तिसा मियाः जि छंत व्वंके व्वं हे व्वंके । लिपा दै बले हानं दय्का काय्....”

X X X

सुगौलीपाखे गाडी वयीगु समय जुल । स्टेशने कोलाहल जुल । पद्मया विचार सागरे धक्का जुल ।

“मांया तिसा मिया व्वं वयाम्ह मखुला जि ? जि अँ, जि छम्ह लखपतिया छय्, छम्ह नादम्ह विद्वानया काय् ..।”

पद्मं विचायात—“अयहे ला मांयागु ऋण सुनानं लिफ्याय् मफु आःला जि थ्व महाऋणयात गय् लिफ्याय्गु ।” पद्मं प्लेटफार्मे खल । मुसाफिर खाना थः देशवासीत सुथे प्वाः या नितिं थः आत्मा विदेशे मीत वने त्यंगु खन । खन, थः भाषाया निर्धनता याना अपमानित व लांछित जुयाच्चपिं थःदेशया नवयुवकत । अले व भूनभून हाल—“मां ! मां !! जि अवश्य छंगु महाऋणया पलसा बी । मांयागु तिसा मिया अर्जित थःगु ज्ञान, विद्या व जीवन जि मां-दे व मां-भाय्या उत्कर्षया नितिं उत्सर्ग याना बी ।”

पद्म मन त्याका वेटिंग रूम पाखे वन । प्रकृति प्यखे रमणीयता व शीतलताया राज्य यानाच्चन ।

[थ्व छपु मार्मिक कहानी खः, वथें थ्व सत्यगु नं खः । तिसा मियाः तक नं व्वंकीपिं मां-बौपित व केहेपित सभ्य समाजं सम्मान बीमाः एवं माया तिसां च्वनाः सेकागु जीवन मां-दे व मां-भाय्ले उत्सर्ग याइपिं विद्यार्थीपित भीसं ल्हा ल्हना आशीर्वाद बी—तथास्तु ।]—सम्पादक

कपिलवस्तु यात्रा

—भिक्षु अनिरुद्ध, लुम्बिनी

लुम्बिनी शालोद्यानं पश्चिम पाखे न्हेक्वेति पाक च्वंगु कपिलवस्तु आःयागु नां तौलिहवा न्हापा बुद्ध युगस शुद्धोदन महाराजया राजधानी छको सीकः वनेगु इच्छा जुयाच्चंगु ताहे दयू धुंकल । तर समय मत्यो-निगुलिं ला मस्यु, छगू मखु छगू ज्यां पना अथवा लँ खर्च फुना जूसां, लँ क्यँ वैपिं सुं चूमलाना इत्यादि कारणं याना अन सीकः वनेगु सौभाग्य तापाना च्वन । थुगुसी संयोगवश भाग्यं अन वनाः दर्शन याना वयगु सौभाग्य प्राप्त जुल ।

भगवान बुद्धया जन्म स्थान लुम्बिनी-शालोद्याने वैशाख स्वायापुन्ही खुनु बुद्ध जयन्ति महोत्सव समारोह सम्पन्न जुयाच्चंगु आः वंगु वैशाख पुन्हीसं निको जुल । थन लुम्बिनी (=रूपं देहि) सं साब तः सतं मेला लगे ज्वीगु चैत पुन्हीसं धाल । यदि चैत पुन्हीयागु मेला वैशाख स्वायापुन्ही खुनु सारे याय दःसा बौद्ध हिन्दु निखलसित नं तः सतं हितोपकार जुया वैगु लक्षण खने दु । तर हिन्दु सनातनीपिसं म्हुतुं जक धाय मात्रं गबले माने ज्वी । सरकारयागु हुक्मं हे चिना हः सा जक जुया वैगु सम्भव दु ।

थुगुसी थन थौनेयासिनं बुद्ध जयन्ति उत्सवया विपेशता छु धाः सा जि बर्मा ज्वना वयाम्ह सिंह सेय्या - दुरु लोहँ याम्ह बहचा धिकःझ बुद्ध प्रतिमा बैल गाडा छगूली सजे धजे याना उकी मूर्ति विज्याका, बाधाई बाजं आदि न्ह्यो न्ह्यो थाका जङ्गले मङ्गल ज्वीक जुल्लस छगू पिहां वःगु खः ।

खुला अधिवेशने सभापतिया लागी नेपाले श्रीमान केशरशम्शेजुयात धर्मोदय सभा द्वारा निमन्त्रना याना तःगु खः । तर दुर्भाग्यवश वेकः भ्नाय मफया वन । खुनगाईया जमीनदार श्री चौधरीजुयात सभापतिया-या आसन ग्रहणयायगु सौभाग्य प्राप्त जुल । अस्तु

थुगुसी लुम्बिनीया बुद्ध जयन्ति महोत्सव थुलि बाँलाना वनी धका सुनानं म्हगसे हे मखंसां तभि अत्यन्त समारोह सम्पन्न जुया बांलाक सिधया वन । थ्व लोके तीत्र रूपं बुद्ध धर्म प्रचार जुया वयाच्चंगुया छगू लक्षण खः ।

थुगु उत्सवे उपस्थित ज्वीत तौलिहवा “बुद्धविद्या-पीठ”या प्रधानाध्यापक श्री शास्त्रीजु व अनया अध्यापक श्री नरदेवजु नं साईकल द्वारा भागु खः । वेकःपिं निम्हसिनं खुला अधिवेशने लुम्बिनीया विषये भाषण नं याना दिल ।

थौं फुक ज्यासिधेका सन्ध्याइले जुलूस लिथ्यने साथ सकले मनुत थःथःगु गां गामे ल्याहाँ वन । तौलिहवाया शास्त्रीजु व नरदेवजु निम्ह जक शेष जुयाच्वन । वेकःपिं निम्हसिनं जिके ती जक वया न्यं भ्नाल—“जिपिं निम्ह थौं चच्छि थन हे चाहीगु इच्छा दु । नेगु त्वनेगुया छुं बन्दोवस्त ज्वी फैला ?” जि धया—“आः बन्ही छकोयात जक जूसा ला अपायसतं छुं थाकु ज्वी मखु ।”

वेकःपिं निम्हसिया व्यलेयाय सिधेवं, न्ह्योमवः तल्ले कपिलवस्तु, लुम्बिनी, देवदह इत्यादि गुप्त जुया च्वंगु प्राचीन बुद्ध कालीन स्थान प्रचार तथा उन्नतिया विषये अने तनेगु खँ छलफल जुल । तौलिहवा (कपिलवस्तु) या विषये जि मस्यु मस्युगु खँ व्याक न्यना स्वया । अथे खाताय गोतुला, उखेंथुखें उत्सवया लागी स्वनु प्यनु तक व्वां व्वां जुयागुया त्यानु लंका च्वनाम्ह जिगु मत्ती लुयावल कि शास्त्रीजुपिं कन्हे कपिलवस्तु ल्याहाँ भाई बले नापं वने दःसा खासाज्वी । अन-वनेगु मौका थ्व हे खः । थपायसतं बांलागु संयोग चूलावःबले नापं अन वने मफयव लिपा हानं थुजागु संयोग चूला वै धैगु ताहे पाःनि ।” थुलि मत्ती जक

लुयावल तर सुयातं हे कने मलाकं खनु प्यनुयागु परि-
श्रमंयाना शरीर छान्तजुया च्वंगुलि थौं अथें तुं न्ह्यः
वयावन ।

परिवाखुनु सुथ न्हापां दना । नित्य कर्मनि
याकनं सिधयूका । सुथेसिया जल्पानयालागी च्यादायूका
चं थाय वनाः धया । “जित च्याभचा याकनं दायूका
त्वका छु । जि थौं शास्त्रीजुपिं नाप कपिलवस्तु
सीकः वनेगु । वेकःपिं निहसित नं थः नापं हे जल्पान
याका जिगु मतिं २ धयाच्वन कि वेकःपिनि निहसिया
साइकल गया भागु द हे दु न्यास्ये व वं त्यान्वीगु घरी
वेकःपिं निम्ह जक साइकले च्वना सुत्त गवले भाई ?
इगु अवस्थाय जिगु नं ला यानवाहनयागु छगू मखु छगू
प्रबन्ध गवले मज्जी ?

लुम्बिनीं ६॥ बजेती स्वम्हं प्रस्थान याना । छगू
मील ति खँ लहा लहां न्यास्य हे वना । खुनगाई गां पुले-
वं प्यंगू दुवा चूलाथाय थ्यन । शास्त्रीजुया नौगढ मवंस्य
हे मगाःगु ज्या छगू दु । उकिं “नापं वय् मंखंगुयात साव
हे अफसोस क्षेमा याना बिज्याहुं । छुं धन्दा कया
बिज्यायू म्वाः नापं बोना यंकीम्ह नरदेवजु द हे दु ।”
थुलि धया वेकः साइकले च्वना तप्यंक दक्षिण पाखे
भाल । नरदेवजु व जि पश्चिमपाखे तौलिहवा वनेपाखे
मुड़े जुयावना । नरदेवजु नं चान् चुन वःलाम्ह व्यक्ति
मखु । किसिपाय् धिकःम्ह जित अनं निस्यें साइकलया
न्धोने तथाः खुक्वे-न्हेक्वे मछिया लँ यंकादिल । गनं २
सड़क बांमला थाय भचा २ काहां वया न्यास्यें वने
माल । छथाय् ला लँ बां बां लाःथासं सड़कया सिथं
सिथं वनाच्वना । गाःछगा ले धुलं त्वपुया सीमदया
च्वन । साइकलया धःचा गाले भवागराक मिक कुत्युं
वने साथं इपःठिपः कना काचाक देपापती मोड़े यायू-
माःगु जबपत्ती मोड़े यायू लाकल । उथाय् धाःसा
सड़क के बुँयासिनं निकुति च्वे लानाच्वन । अले छु
मानि साइकल सहित जिपिं निम्हं छग्वारा ज्वीक क्वे

व्वी पछरे जूवन । जिगु पुली भचा चोट परे जुया
हि पुल २ पिहां वल । श्री नरदेवयात सिंकां तिकोति
हे चोट लगे मजू । भाग्य थुलि हे कि साइकल छुं हे
मज्जीक बचे जुल । नतरसा स्वकेतिया लँ बाकि दनिगु
साइकल गया वने धातले साइकलं गयूका वनाच्वने
मलीगु । बल्लं १० बजेतिया ताके तौलिहवा थ्यन ।
तःधंगु शिवालय छगू यानंनिस्यें खने दत । शिव
मन्दिरया छचा ख्यलं नेपाया छोटं तिकाभया तथा
मदेश फाँटे छेँ देकातःगु जिनि न्हापां थन खना ।
मेथाय दुसा जि मस्यू । थौं न्हिनेसिया भोजन व हे
शिवालयया कस्सं नरदेवजुयापाखें हे प्राप्त जुल ।
न्हिच्छि लू चले जुयाच्वंगुलि नरदेवजुया कोठाय् द्राहाँ
वना खाताय गोतुला च्वनेगु बाहिक मेगु यायूगु
हे छु दु ? न्ह्यःवेकेत सनां साइकलं कुत्युं वःगु धाः
स्याना वःगुलि न्ह्यःनं वयूके फुगु मखु । थौं न्हिच्छि
खाता छगूलि मूजक पुला हे बल्ल बल्लं ५ बजे ज्वीका ।
नरदेवजु मोमी ल्हुया पिहां भाल । लूचले जुया सड़के
धूपः दना च्वंगुलि ५ बजे जूसां नं कोठां पिहां वेगु
जिके समर्थ महुनि । ६॥ बजेती लू भचा सालुया वन,
अलेतिनि दुने च्वंगु खाता पिने हयाः पिने ग्वारा तू
वया । ७ बजेती नरदेवजु ल्याहाँ भाल । “श्री मङ्गल-
मान् गुरुजु नापालाना वये धुन । छःपित अन हे वस-
पोलया छेँ बोनाहति धया बिज्यात” धका धयादिल ।
द्यो ख्युंस्य च्वने धुंकल । जिगु भोलि म्हिचा कुसा
आदि कयाः नरदेवजुनाप तौलिहवाया सिथसं एकान्ते
च्वंगु मङ्गलमान गुरुजुया छेँ वना ।

जितं जागु पक्कागु छेँ । छेँया कस्सं आज्जने खाता-
निगू लायातल । छगूलि गुरुजु फेतुना बिज्याना च्वन ।
जि थ्यने साथं दनाः नमस्कार याना फेतुकल । जितः
तः भाम्ह नरदेवजु भचा च्वना निगु प्यंगू खँ लहाना,
कन्हे सुथन्हापां निगलिहवा धाःथाय व तिलोराकोट,
(शुद्धोदन महाराजया दरवार) सीकः वनेगु बन्दोवस्त

पक्का याना ल्याहाँ भाल । कन्हे सुथे द्योतुयू मजूनिवं
प्यक्वे न्याक्वे न्यास्ये बनाः कपिलवस्तु सीकः वनेगु
निश्चय ज्वी धुंकल । तर जि धाःसा थौं सुथे साइकलं
कुत्युं वःगु घाः भं भं स्यानावया च्वन । कन्हे उलि
मड्डि न्यास्ये वने फैला ? धैथे मने शंका जू, तर थ्व
खँ कन्हे सीकः वने मखनी धका सुयातं मकना ।
अन्तस रत्नत्रयानुभावं धायला जिगु चित्तया परि-
शुद्धितां धायला कन्हे खुनु न्हाको हे हिरे जूसां घाः
तःचो जुया मवस्य भं भं कोलाया वन ।

३०-५-५३ खुनु सुथ न्हापां दना मङ्गलमान गुरुजु,
जि, नरदेवजु व वेकःया पासापिं निम्ह व मेम्ह सेवक
छम्ह जम्मा खुम्ह निगलिहवा पाखे वना । ७ वजेती
अन थ्यन । निगलि हवा बुद्ध युगे छु ज्यायालागी
प्रयोगयागु स्थान ज्वी धैगु अनयागु बांलाक छुं खु-
दाई मजूनियु जुया निंति आः थौं तक पत्तालगो
मजूनियु । विशाल भव्य तथा प्राचीन अशोक स्तम्भ
दुगु स्वयंबले अवश्य थन न्हापा बुद्ध भगवानया समये,
थः बौ शुद्धोदन महाराजयाथाय् कपिलवस्तु विज्याई
बले वासयाना विज्याईगु स्थान ज्वी धैगु अनुमान
प्रमाण याय् फु । अशोकस्तम्भ नित्वा दला म्हनिदुति
हाकःगु त्वाछत्वा, चा द्वंबोया क्वे ग्वतुला च्वन ।
अशोकस्तम्भया लिक्कसंतुं पूर्व पश्चिमपाखे ताः हाक-
जुया लः सुना च्वने धुंकेगु पुख् छगु दु । मङ्गलमान
गुरुजुं धया विज्यागु स्वयंबले न्हापा न्हापा थ्व पुखुली
गबलेसं लः सुखा मजुगु छांट खने दु । क्वे ग्वतुला
च्वंगु अशोक स्तम्भया शेष टुकड़ा जमीने धँसे जुया
थुत्ता जुया च्वंगु दक्षिणपाखे धेचुयाच्वन । फोटो
काय् त सनां सिमा भालं त्वपुया च्वंगुलिं काय् मड्डि ।
मङ्गलमान गुरुजुं अन लिक्कसंतुं च्वंगु गामे मनू छम्ह
छया गांवलेत सःता सिमा भालं त्वपुया स्तम्भ चाः हे
हिले मजीक कँमा बुयावया च्वंगु भचा नं सफायाका
थका विज्यात । अलेतिनि फोटो काय् छिन ।

यदि नेपाल सरकारं अनुमति बिल धाःसा-
क्वे कुतुं वनाच्वंगु स्तम्भया टुकड़ा छकू च्वे
थकया अन भचा छचाखेरं कँमा बुयावया च्वंगु
सफायाका अनर्घ, प्राचीन, ऐतिहासिक अशोक
स्तम्भ चिरस्थायी तथा रक्षायालागी बार छगू
नं तयाविज्याय् धैगु मङ्गलमान गुरुजुया
इच्छा दु । थुगु प्रशंसनीयगु ज्यास नेपाल सरकारं
अवङ्कगु अध्यासय तथा याकनं हे वसपोलयात उगु-
अमूल्यगु स्थान रक्षाया लागी अनुमति व स्वीकृति
पत्र छगू विया छवेगु कष्ट याई धैगु पूर्ण आशा दु ।
थजा थुजागु ज्या ला भी दुनियादारपिसं याय्व
सरकारया न्हाय् गन तथा च्वनेगु ? खर्च आपालं
माःगुलिं छँ बुं पाःसां नं गाके थाकु । थ्व ला नेपाल
सरकारं पुरातत्व विभागपाखे न्हाक्व हे धन व्यय
जूसा नं ल्याः मतस्य याके माःगु ज्या खः । अंग्रेज
सरकार हिन्दुस्ताने दुबले मिथ्या दृष्टि इसाई धर्मा-
वलम्बि हे जूसां तभि थःके संसारे पुलां पुलांगु वस्तुयागु
महत्व सीका गौरव, आदर सत्कारयाय् माःगु
विद्वता पूर्ण रूपं दुगुलिं थजा थजागु प्राचीन ऐतिहासिक
वस्तु परिष्पणयाय्गुली तथा उकियात रक्षायाय्गु
कारणे धन खर्चयाय्गुली लिफ मवस्य मुक्त हस्तं
खर्चयाः । मेमेगु राजनैतिक कूटनीतीयागु ज्याय्
निन्दायाय् बह जूसां पौराणिक वस्तु रक्षा तथा माला
स्वयंगुली अंग्रेजतयत प्रशंसा मयास्य सुं च्वने फैमखु ।
ई० १८६५ साले डा० फुहरर धैम्ह अंग्रेज छम्हसिनं
हे खः थ्व भी नेपालयात गौरवनीय तत्वे थ्यंके यंकूगु
लुम्बिनी ल्वीका क्यंगु । वयां न्हापा ला भीसं थ्व
लुम्बिनी थन धका सपनाय् हे नापं खंगु मखु ।

निगली हवाय् च्वंगु अशोक स्तम्भया दुर्दशा खनी
बले नेपाल सरकारया अदूरदर्शिता न्हाके च्वं वः ।
हानं खँकोसिगु हृदय शोकं दाह मजु धैपिं दः हे दै

मखु । व अपायजि बांलागु भ्वालागु पिच्चुस्से च्वंगु
सम्राट धर्माशोक महाराजं, वास यायत हे जक जूसा
नं ल्वहं छकू वाकू हे खने मदुगु थुजागु पट मैदाने
थपाय् मछि गोगु शिलास्तम्भ गुलि धन व्यययाना
थन हया स्वात ज्वी ? न्हापा रेल मोटर आदि छुं
आविष्कार मजुनि बले छुकी तथा: हल ज्वी ? छगू
अत्यन्त गौर विचारनीयगु खं खः । अज्यागु अमूल्य
महत्व दुगु चीजयात थौं भीगु नेपाल राज्ये भी सर-
कारं लें च्वंगु छग चागः ति हे च्यूता मतस्य वां छेका
स्वया च्वने माःगु थ्व भीगु गपाय् सतं दुर्भाग्य ? यदि
न्हापा अंग्रेज सरकार नाप नेपाल राज्ययागु सिमाना
छुटे याःबले नेपाल राज्यया सिमानां पिने अर्थात्
हिन्दुस्ताने लाःवंगु जूसा थौंतक्या घरी थ्व भीगु
छ्यौं संसारया न्ह्योने तस्वाय् बहजुया च्वंगु लुम्बिनी-
कपिलवस्तु देवदह थौं गय् च्वने धुंकल ज्वी ? थुकि-
यागु निदर्शन मेमेगु भगवान बुद्धयागु तिर्थ स्थान
हिन्दुस्ताने लाःगु बुद्धगया, सारनाथ, कुशीनगर आदि
बिया च्वंगु द हे दु । थौंयाघरी लुम्बिनी-कपिलवस्तु
आदि उन्नति पथया सुद्यौं बिका च्वनेमागु दुर्भाग्यया
श्रेय भी प्रजावत्सल नेपाल राज्यया दुने लाःवंगु खः ।
थौंतक लुम्बिनी नेपाल सरकारयापाखें गुलित
धर्मशाला निर्माण आदिया ज्या जुल । मेमेगु बौद्ध
तिर्थ स्वयंबले छुं हे मजुनिगु बराबर तिनि
धाःसां ज्यू । छाय्धाःसा मुख्य यात्रीतयूत मदयूक
हे मगागु घय् वनेगु मोटरयागु लें छपु हे नं बांलाक
दयूका बीगु कोशिश मयाःनि । मेमेगु उन्नति-
यागु खं ला छखेनि ति । ककरहवा बजारं लुम्बिनी
केवल ४ गू मील दु । नेपाल राज्ययागु सिमाना
ककरहवा बजारं भचा थुखे हे अन्त ज्वी । नौगढ़
स्टेशनं ककरहवा बाजार १४ गू मील दु । थुलिया बिचे
बांलाक हे मोटर व्वाके ज्यूगु लें वनेजुया च्वंगु दु ।
संसारे बौद्ध लोके थपाय् सतं सुप्रसिद्ध जुयाच्वंगु भग-

वान बुद्धया जन्मस्थान लुम्बिनी दर्शन याय् धका इलं दो
दां स्वथें हला चीन, जापान, इन्दोचाइना, बर्मा, लंका,
स्यामं, निस्यें बुद्धया प्रति गजागु श्रद्धा भाव भक्तितया
वैपि यात्रीतयूत सुविधाया लागी भी नेपाल सरकारं
थ्व ४ गूचा मील मोटर व्वाके ज्यूगु लेंयागु सुप्रबन्ध
याना बी मफुगु भी नेपाल सरकारया लागी गपाय्
सतं निन्दनीयगु विषय खः ? थुलिचा लें भी नेपाल
सरकारं बांलाक दयूका बी मफै धैगु ला विश्वासनीयगु
खं हे मखु । तर थुगु स्थानयागु महत्व मसिया-
सीकेगु उद्योग मयास्य लापरवाई जुयाच्वंगु अवश्य खने
दु । आः थुगु विषये ताहाकः खं च्वयाच्वनां खं छुं
मखुत । वंगु वने धुंकल, उकी पश्चाताप याना हाल
च्वनां भीत छुं लाभ ज्वी मखु । **आयति संवराय-**
पाली साहित्ये धयातः थें आवंलि खुनु भी नेपाल
प्रजावत्सल सरकारं थुगु न्हूगु युगसं न्हूगु-अभिनवा-
कारं लुम्बिनी-कपिलवस्तु-देवदहं निर्माणयागु कार्ये
विशेष ध्यानतया ज्यायाना यंकी धैगु केवल आशा जक
मखु पूर्ण रूपं विश्वास व भरोसा नं कया च्वनागु दु ।
थनयात आःहाल साले हे याकनं शुरू मयास्य हे
मगाना च्वंगु ज्या थथे :—(१) लुम्बिनी नौगढ़ व
तौलिहवा (=कपिलवस्तु) लुम्बिनी यातायातया लागी
मोटर न्हावलेसं चले जूगु सड़क निर्माण । (२) भैरहवा
लुम्बिनी—तौलिहवास डाकखाना तार इत्यादियागु
सुव्यवस्था । (३) लुम्बिनीया आसपासे च्वंपि ग्राम
निवासिपित सुसिक्षित तथा हितोपकारया लागी
लुम्बिनी स्कूल अस्पताल इत्यादियागु सुव्यवस्था ।
(४) लुम्बिनी तथा आसपासे च्वंगु गां सुरक्षाया
कारणे लुम्बिनी सशस्त्र रक्षा दल छगू खड़ायाय्गु ।
(५) कपिलवस्तुस निगलिहवा तिलोराकोट—कोदान-
गिडिहवा आदि प्राचीन महत्वपूर्ण ऐतिहासिक स्थान-
यागु खुदाई याका अन लुयावःगु प्राचीन शिल्पकला-
सिका इत्यादि सुरक्षा याना तयेगु । आः हाल सालयात

नेपाल सरकार च्वे च्वया वयागु ज्या थुलिनि याकनं याकेगुली ध्यान तल धाःसा भी नेपाल सरकारया कीर्ति लोकस दिन प्रति दिन फैंले जुया वनीगु जक मखु सारा संसारं अति प्रशंसा नं अवश्य याईगु आशा दु ।

निगलिहवास उखें थुखें स्व जुजुं, जलपान याना च्वं च्वं छगू घण्टाति अर्थे बिते जुल । निभाः भं भं छाना वल । अनं काचा काचां तिलोराकोटपाखे वया थन नं जंगलया सिथेसं भग्नावशेष जुयाच्वंगु पुखू छगू खना । थन छुं विशेष खुदाई मजुनिगु ज्यानिर्ति प्राचीन खंडहरया द्योने जंगलं त्वपुया च्वंगु बाहिक सारनाथ-कुशीनगरेशें भग्नावशेष पःखा, तुं, चुक आदि छुं मखना । जङ्गलया घेरा चीधं मजू । छको चाउला स्वयं धैगु इच्छा जूगू खः तर दिवा भोजनया समय भं भं सतिना वःगुलि व प्रचण्ड सूर्य देवताया किरण फया च्वने असह्य जुया वःगुलि अनं याकनं तुं मङ्गलमान गुरुजुया छुं ल्याहाँ वया ।

अहो ! सौभाग्ययागु खं खः । कपिलवस्तु पुण्य भूमिस तिर्थ दर्शन याः भाइ पिं श्रद्धालु यात्रीतय्त बासं तयेगु, नकेगु, ल्वंकेगु, केने यंकेगु आदि अतिथि सत्कारयागु सकल भार थनया अति श्रद्धालु मूरुया श्री मङ्गलमान गुरुजुं कया विज्यागु दु । थौंतक अन थ्यंक यात्रीतय्त नं वसपोलं थःहे शरीर कष्टयाना प्यक्वे न्याक्वेया लैं न्यास्ये विज्याना क्यने यंकः विज्यानाच्वन । वसपोलया छुं यात्रीत १०-२० म्ह व-

तल्लेयात बासं च्वनेत थाय् प्रशस्त गाः । तौलिहवाय् वसपोलया नां काल धाय् व मस्युपिं सुं महु । न्याम्ह-सिके न्यंसां वसपोलया छुं क्यनामवीपि सुं दै मखु । वसपोलया नामं चिट्ठि पत्र याना स्वमासा ठेकाना थथेः—

मु० श्री मङ्गलमान वज्राचार्य,
कपिलवस्तु (=तौलिहवा)

एक्सचेञ्ज—भैरहवा, पो० नौतनवा

जि० गोरखपुर ।

कपिलवस्तु सीकः भाईपिं सकल यात्रीतय्त बास च्वनेत तथा अनया जानकारी प्राप्तयाना काय्त तय्तक वसपोलया छुं भासं धका वसपोलं अति श्रद्धापूर्वक निमन्त्रणा हे विया विज्यागु दु । धन्य वसपोलया त्याग शीलता व सेवा भाव । कपिलवस्तु प्रचारया लागी थपाय् मद्धि धंगु भार थःगु बोहले कोबुया विज्यात । तौलिहवाया दकले तःधंगु पाठशाला “बुद्ध विद्यापीठ” या हामा हे छलपोल खः । थ्व विद्यापीठया लागी छलपोलं याना विज्यागु परित्याग नं अति प्रशंसनीय जू ।

तौलिहवाया आसपासे मेमेगु नं प्राचीन भग्नावशेष जंगलं त्वपुया गुप्त जुया च्वंगु स्थान यक्वं दनि धाल । लच्छि बाद्धि अन हे च्वनाः परिपशन याना सोसा हे जक सकतां सीके फैं । छनु निनुं जक ला मुख्य मुख्य थाय् छथाय् निथाय् जक सीका वय् फैं ।

“जय लुम्बिनी माई ।”

—श्री आदि वज्राचार्य

शब्द रचनाया छुं चुलि

[कमशः षोणु]

(१२) न्यागु शब्दया नं गुगुं व्याकरणया आधारं गुगुं शब्दया प्रयोग व प्रचलित जुजुं उकीया छगू शुद्धाशुद्धरूप निर्णय ज्वीगु स्वाभाविक खः । अकिं निम्न शब्दे निम्न रूप छुं शुद्धाशुद्धि खने दुः— तद्धितया “सु” प्रत्यय ज्वी बले “मतासु, ल्यासेसु,

मचासु” शुद्ध खः । थथे हे तुं “ज्यावः (भः)” या “ज्यावो, ज्यावा” ; “प्यकुं, प्यम्ह” या “पिकु, पिम्ह” ; “हार्सि मडाः” या “हाद्धिमह” ; “वयाकिजा, थ्वया दाजु” या “उया किजा, थुया दाजु” ; “इमि मां, थुमि व्वा” या “उमि मां (वमि मां), थ्वमि व्वा”

अशुद्ध खः । हानं थथे हे “चः (च) फुये, चः (च) ख्यने, चः (च) बुये, चः (च) हाल” याये माः । “चो फुये, चो ख्यने, चो बुये, चो हाल” याये मज्यू । थथे हे तुं “लः (ल) ल्हाये, लः (ल) खाये, लः (ल) ध्याये, लः (ल) द्याये, ल (ल) त्तिये” याये माः । “लो ल्हाये, लो खाये, लो द्याये, लो त्तिये” याये मज्यू । हानं “ख्यनेगु” यायेगु थासे “खिनेगु” याये मज्यू । हानं “कु बुयेगु” याये माः (अर्थात् कु, भारी बुयेगु याये माः) “को बुयेगु” याये मज्यू ।

(१३) छगू सामान्य धातुया तुं मेगु पर्यायवाची विशेष आदर धातु नं ज्वीगु धातु दु । गथे :—“नये, तोने”, सामान्य धातुया “भपेगु” आदरार्थ धातु खः । थथे हे “तयेगु, छाये छिये यायेगु”-या “तोपेगु”, “क छुयेगु, विन्तियायेगु”—या “कपेगु”, “छगूया द्योने छगू तयेगु”—या “दे छायेगु”, हयेगुया संकेत वियेगु-या “हयेगु, “सुथे दना दनेगु”—या “बिहां जुयेगु”, “दनेगु”—या “धंदियेगु” । “न्हापां मसला तथा बालेगु” या “मूयेगु”, “वा धायगु व हुं धायगु” या “बिज्याहुं, भासँ”, “चवनेगु व दियेगु”—या “भासँ, बिज्याहुं”, “खनेगु, चढे जुयेगु, सीकेगु” या “भापेगु”, थथे हे विभक्ति प्रत्यय ज्वीगु शब्दे नं सामान्य अर्थ “मिसात, इष्टत” ई० “त” प्रत्यय ज्वी । थथे हे आदरार्थ “मिसापि, इष्टपि” ई० “पि” प्रत्यय ज्वी । थुगु प्रकारं सर्वनाम शब्दया “व” सामान्य शब्दया आदरार्थ “वेकः, वस-पोल”, “श्व” या “श्वेकः, श्वसपोल” एवं हानं “छ” या “छिक, छि” ज्वी । इ०

(१४) श्व भाषाय पर्यायवाची शब्द आपालं देगु स्वाभाविक खः । गुगु छगू शब्द विभिन्न रूपं नेपागालं दुने पिने प्यखरं—थँगां, लिस्ति, पौहा, गौहा विसुनि, जलविरा, नगरकोट, छँपि, लेले, कखु आदि थाय थासे कुं कुलामे नं विभिन्न रूपं शब्द प्रचलित जुयाच्वंगु दु । थुजोगु शब्द फक नं उल्लेख यायेगु अत्या-

वश्यकता खने दु । आः श्व क्वे उल्लेख यानागु गुलि शब्द छुं छुं जक स्थानीयता व अशिक्षितताया रूपं नं यल, यें, खोपे व्यवहार जुयाच्वंगु शब्द नं दुः— “भुखाय धू” यले, “भुका धू” यें, “भ्वाखा धू” खोपे । थथे हे तुं :—

यल	यें	खोप
मोसिखः	मुसिखः	म्वासिखः
कोखा	कुखा	काखा
वोंगाः	बुंगाः	व्वांगाः
अमलि	आमालि	आम्मालि
भःचा	भच्चा	भाःचा
मःत	मंत	मांत
हलका	हलुका	हलका
आलपं	आनपं	आल्पां
गथः चिन	गथिचित	गाथ्याचिन
धम्मा	धम्मा	घाम्मा
भवागले	भवाकले	भवागाले
विस्यंबन	विसिवन	विसेवन
पिध्यने	पिदने	पिदाने
आः सि	आंसि	आटसि
घः चाः	घच्चा	घाच्चा
आगंसँ	आंगसा	आगांसां
त्यांपत्ति	च्यांपति	च्यामापति
तुनासि	तोनासि	त्वाल (ल्हा) सि
जःगु	जोगु (जःगु)	जाःगु
ह्य धुप्यने	ह्यदुप्यने,	ह्या धुप्यने
धुफादन	धुफः दन	धुफोदन
न्हेपं	न्हायपं	न्हिपां
तप (पु) लि	तुप (पु) लि	तो (ता) पुलि
जंन्हू	जंदू	जानू
हिलाबला,	हिलाबुला	हिलापुला
प्याखुं म्वः,	प्याखं म्वः	प्याकां माः

‘वा’

—‘पिवाः’

वा !

—भिक्षु विवेकानन्द

असह्य गरमं बिल संकष्ट,
जि काय् व म्हाय् दुनियायात,
गंकाः बिल क्यव वुं-गुं अमिगु,—
धन्धाकासे जगतीयागु

द्यः ख्यःगूथें वा थुगु वःगु !

आक्से हाकुगु सुपाय् वःगु
सूर्यः त्वपुया याय्त द्यः ख्यः,
जुल थन जगते हाहाकार
थुगु मनसतेसं मैजु प्रकृतिं

द्यः ख्यःगूथें जूगु थ्व वृष्टि !

पुरपुलिस लः दत, मनूत प्याहां
वयगु शुरू जुल ‘कलकल’ हा हां
थुइक थथे जक यानाः काय्त,
प्रीष्मं याःगु व अत्याचारं

द्यः ख्यःगूथें दुखित विचारं !

वा थुगु वःगू द्यः ख्यःगू थें !!

आमथे न्हावलें फःफः हिलेत,

कल्पना यानाः स्वामदुगु थः

मनू ! वांमला, थः तँ चाय्गु

छिमित जिं छु यानागु दु ?

छिमिगु नुगःले तचकं स्याःगु

जित खनेवं ख्वा पाउँकीगु

स्वभाव छिमिसं गनं हयागु

धा, जिं दःसा छुं द्वांकागु !

च्वीका छु आम फुक कुवानि

सुचरित्रयागु लखं लुनाःलि

वा ! न्हापायागु प्रेमत ज्वना !

छकः च्वने हानं ला-लुसिथें जुया ।

मचाखाचा—

बूढ़ानव ?

गंगामाया व वया काय् भाजु भी हीराचा निम्हं
मातने च्वनाच्वन । हीराचा साव हे चतुर, खँसः वथें
हे छम्ह दार्शनिकथें छगू छगू दत्तले खँ न्यना च्वनीम्ह ।
वं खँ ल्हाय् धुन कि वया अवुं हे वयागु खँ त्वाः थले
फै मखु । आखः लं याना सिलोट (Slate) खनाः हे
तँ प्याहां वः । पासा हीराचिया छगू मेगु विशेषता दु,
गुगु छंके व जिके मदु । व खः मांम्हसित खँ ल्हाना
लाति याना तयगु व खँ जक ल्हाना प्वाफुदंका बीगु ।
न्हासं न्हावलें सलांत्या प्याहां वः हानं पलाञ्जित कि
छपा ल्हातं, सुरुवा ज्वनेगु अनिवार्य !

अकस्मात् ‘ध्वांग’ सः वःगु हीचाचिगु चीकिचा-
पागु न्हेपने दूने थ्यंका द्वाहां वन । अले हीराचित खँ
ल्हाय्गु मौका दत । वं न्यन—‘मां ! छु सः वःगु हां

‘ध्वांग’ धाय्क ?

‘वः छु सः वल ? छुं खितिक सः वल कि हे ताः ।
खिचायागु न्हेपंथेंका छंगु न्हेपं नं ।’

‘मां, जिगु न्हेपं खिचायागुथें ला खः मां ?’

“मखू, खिचाथें ताः धैगु का !”

“झायले मांनं खिचायागु न्हेपंथें धैगु, छु मांनं
मता ला अपाय्सकं ‘ध्वांग’ धाय्क सः वःगु !”

“मताः जिं जा, छंगु न्हेपने जक सः वःगु ज्वीका !”

“अयूसा मां नं ख्वाय् हे का, अपाय्सकं सः वःगु
हे मताः ।”

“खँ सः बूढ़ा, माटि कुटि म्वाः मदुगु खँ जक ल्हाना
च्वनी । माःगु आखः सेकेगु गन गन, थौं तक नमवागी
छभो हे मस्युनि । रत्नचा गुलि सय् धुं कल खँ ला ? खँ

चवने पासा

१०७०

—श्री छत्रराज विद्यार्थी

जक तें तें, खँ स्वयं बूढ़ा ज्वी धुंकल । व्वं का आखः ।
थौं नं आखः मसीकल धाय्व जि जा हे नके मखु ।”

भी हीराचित वया मांनं थौं जाने सिधसेंनिसें पित
छया महः नि । हीराचां मांनं व्युगु सिलोट मुलेतुं तथा
हानं न्यन—

“मां, जि बूढ़ा ला खः मां ?”

“अने तनेगु स्वाःमदुगु खँ ल्हाईम्ह जुयाःका ।”

“मां, अयूसा जि ग्वाय् व तुयूसै द हे देमाःनि ।”

“ग्वाय् देकेमाःला बूढ़ा ज्वीत ?”

“म्वाला ले, बाज्याथा मखंला, मनचाय् नं उलि
मछि ग्वाय् दु, न्हाय्याथाय् नं ग्वाय् दु ।”

“नाटि कुटि स्वाः मदुगु खँ धाःसा ल्हाय् माः,
ग्वाय् छुकेयात धाई हे मस्युनि !”

“छुकेयांत धाइले ?”

“हानीचा बाः वेव न्यना स्वः ।”

“छाय्ले जित बूढ़ा धयागु, मां हे वूढ़ि मजूनि ।”

“मखु, मखु, छ बूढ़ा मखु, खँ सुवाका, छ लिसे खँ
ल्हाय् नं मसः ।”

“मां ! नकतिनि जि नाप छु हाला च्वनागु ले ?
न्हाच जक गथे ल्हाय् सल ले ?”

“का, आपाः खँ ल्हाय् गात, व्वं आखः ।”

“व हे ला धैगु ‘ध्वांग’ छु सःवगु धया मांनं मकँ
अले...।”

“अँ, बारवजे जूगु ज्वीका !”

“वजि नय् त्यल धाःगु मखुला हां, मां !”

“आखः व्वं धका धाःगु का !”

हीराचां आखः छकः व्वन—“न मो बा गी श्व
ला य ।”

x x x

“मां ! ग्वलय्, आलुचा, मुतिचापिति आखः नं
मव्वं, वजि नं नय् धुंकल ।”

“खइ, इपिं ज्यापुत जुयाका ।”

“अयूसा, म्कीपिं सु ले ?”

“भाजुपिं, भाजुपिं, भाजुपिं !”—हीरा चिया मां
म्कीके जुया धाल ।

“अयूसा, भाजुपिनि नय् म्वाला ले ?”

“माः, माः । इमि न्हाच सुथे ७८ बजे जानपिं
का, म्की १० बजे जानयापिं । उकिं म्की वजि नेगु
मत्यःनि । व्वं ! व्वं !! आखः सेकूसा बाःनं छंत लाकां
न्यानाः वी, मखुसा लं नं खमू कुवी माली ।”—हीरा-
चिया मांया वनावटी क्रोध गायव जुल । सस्नेहं धाल ।
आखिर मांनं हेकाः काय्यात याके मफुगु छु दु ? म्की
हीराचा नं न्हाक्व हे चंचल व लुच्चासां थ्व सस्नेहया
प्रेरणा उलंघन याय् मफु । वं हानं छकः व्वन—“न मो
बा गी श्व ला य ।”

x x x

“इन्हाव जिन्दावाद !”—सः लाछी गूजे जुल ।
हीराचिया न्हेपं तिं तिं स्वात । व्वं ल्यें ल्यें दन । मांयाके
न्यन—“मां, छु वःगु हां अथे हाला !”

“जुलूस वःगु ज्वी का !”

“छाय्ले अथे वःगु हां, मां !”

“खः, लुचापिं गन गन दू धका माः वःगु का ।
आखः मव्वंपित ज्वना यंकी स्वः ।”

“खइ हँ, जित मांनं हेकल, जि छकः वना स्वया
वय् न्हि ?”

“म्वाः, स्वाः ज्वना यंकी ।”

“अयूक जक स्वया, व्वां वय्का !”

“छ मचाह, इपिं तःधिकपिं ।”

“अयूसा, तःधिकपिं स्वयाः मचात व्वां वने मफुला
ले ?”

“मफयाः ला वने मते धयागु ।”

“गय् ले उखुनु बाः व जि तापाःथाय् वना वले बाः
स्वयाः जि हे न्हापा न्हापा लाः !”

“खइ का, खइ । छंगु खँ निसें पत्या ज ।”

“मखुसा वा वै बले न्यना स्वले ।”

“दय, दय, वा: वय्व न्यना स्वय् ! मखुत लाय् छु
यायगु ले ?”

“दायगु ।”

“ख्वय् महु ।”

“ख्वय् मखु ।”

“का, का, आख: व्वं का । याकनं आख: सय्का:
रत्नचित कोयले मा: खंला ।” भी हीराचिया मन पल-
खया लागी आख:ले वन । मांया सस्नेह पवित्र स्पर्शं
‘ख:सा छुयायगु ले ?’ धका न्यने हे लोमन । वं व्वन —
‘न मो वा गी श्व ला य ।’

“‘ला’ मखु ‘रा’ धा ।”

‘हा’—हीरां मांया महुतु स्वया: धाल ।

‘हा’ मखु ‘रा’ ।

‘रा’—

ह: आमथे का ! ‘का, आ: छक: भोलकं व्वं ।’

हीरां व्वन—‘न मो वा गी श्व ला य ।’

* * *

‘मां, न्हाच: धैगु ग्व ?’

‘छु धैगु ?’

‘पलख जाय्का धा:गु का ।’

‘अँ, आख:निं सी कि, अले बी ।’

‘बजि निं ति रे, नय् मास्ति वय् धुंकल आख:
सिईन !’

“आख: सिल कि हे बी !”

“अयसा व्वने हे मखु धाय् जिं । मुतिचापिनि
आख: नं मव्वं, वजिं नं नय् धुंकल ।” हीराचिया
धात्थें नय् पित्यागु ला मखुनिं । अयनं अथे जित्ति
यायगु वया चाला हे दु । भी गुच्चा म्हिते बले नं वां
खुया काय् य: । भीगु हा:स: ताल कि खि फाय्गु
तोतया वय्त ला पास ।

“मां, अयसा खि छक: फाना वय् ।”

“म्वा: म्वा: पिने रत्नचिया स: ताल, आ: खिफाय्
मालका !”

“मखु, सत्य का !”

“म्वा: जिं स्यू म्हित वनेत ।”

“मखु, सत्य, सत्य, सत्य का । खि हे फाय् तां
न्वगु, मां पत्या: मजूसा लाछी वया स्व: वा रे ।”

“हुँ, हुँ, अले वजि न:वा । मवल कि छंत ला छंत
जिं न्हाय्कनं दाई सो, न्हापां तुं मधा: धाई ।”

“दय, दय ।”

* * *

“बाबु ! न्हाच: जिं छंत छु धैगु हँ ?”

“वजि बी धा:गु का !”

“भैगु ?”

“द्वाहां मवल मि दाय् धा:गु का ।”

“अले ?”

“जि द्वाहां व हे वयानिं ।”

“कासा का म्वाल, व्वं याकनं । गुबले जक सय्
कीगु ख:, खँ स्वय् बले पण्डित थें, आख: स्वय् बले
छम्ह ज्यापु !” गंगां हीरायात वजि बिल । हीरा
नय् थाय् द्याइम्ह मखु । बीवं भ्वा भ्वा: नल । मांम्ह
गंजि थानाच्चन । मने नाना प्रकारया खँ म्हितल
हीरायात छक: चुप्पा नय्गु अभिलाषा जुल । मने खँ
ल्हा ल्हां मुसुक्क न्हिल । हीरां वजि महुतुई तयातुं
न्यन—“मां, छाय् न्हिलागु ?”

“छंगु वूढानवगु खँ लुमना का । छलिसे हाहां जा
थू वने लिनाय् धुंकल । वा ल्याहां वैन ज्वी ।”

“मांया जाथू हुंलाय् । जि थन च्वना: व्वना च्वने ।
अले आख: सीकेत तले मांयाथाय् वय् ।”

मांम्ह दना वन । हीराचां निक: मांम्हसिनं ताय्क
व्वन—“न मो वा गी श्व ला य ।”

अले कीच ।

फ्रान्सीसी बौद्ध बुद्धिजीवी मिस डी० डेलोनाया भाषण

बौद्धधर्म प्रति अनुराग

कान्तिपुर, आषाढ १० गते। म्हिग आनन्दकुटी विद्यापीठ द्वारा आयोजित जूगु छगू सभाय् मिस डी० डेलोनाजुं भाषण याना दिल। मिस डी० डेलोना फ्रान्सया छम्ह बुद्धिजीवी मिसा खः। वेकः फ्रान्सं भारत, अनं नेपाले भागु जुल। वेकःया भारत व नेपाल आगमनया तात्पर्य भारतीय व नेपाली संस्कृति व शिल्प शास्त्रया अध्ययन याय्गु खः।

‘विद्यार्थी-जीवनया सौन्दर्य’—थ्व जिगु थौंया भाषणयागु विषय खः। वेकःनं थःगु स्पीच शुरूयाना धया दिल—‘जि विद्यार्थी जीवने थुलि सौन्दर्य खना कि जितः आजीवन हे विद्यार्थी जुयाः च्वने मास्ते वः।’ वेकःनं न्हा वना धया दिल कि विद्यार्थीपिसं न्हापां थःगु भाय् अनं लिपा संसारया मेगु विकसित भाषा गथे अंग्रेजी व संस्कृत अध्ययन याय्गु अत्यन्त आवश्यकता खने दु। विश्वया मेपि मानवतयगु जीवनया बारे सीकेत अंग्रेजी भाषायापाखें अत्यन्त सुविधा दु; नापं थुकिं थथे शान्ति-प्रसारे नं मदद याई। अथे हे संस्कृत भाषा नं थःगु साहित्य सम्मान अत्यन्त उच्च-कोटियागु खः। यद्यपि संस्कृत भाय् च्वने थाकु, तर थ्व कठिनता विद्यार्थीपित जक मखु ततःधंपि पण्डित-

[२८५ पृष्ठया ल्यं]

शिक्षित	अशिक्षित	शिक्षित	अशिक्षित
निभाः	न्हिभा,	महि	हाहि
मलता (मलेभता)	हलता	पति	पचि
अथे	अह्ने,	ला (ल) भा	ह्नाभा
इति	हचि	गथे	घरे
खिउँ	खिमु	अथेक वना	अह्नेक वना
पाउँ	पामु	गखेंस्ये	घखेंस्ये। ई०
			(क्रमशः)

पित नं थाकुगु अनुभव जू—तथापि थ्व सकसिनं अध्ययन याय् हे माः। इमिसं च्वनेमाः—थ्वया कारणे मखु कि मां-बौनं इमित कर लगे याई। थुकियानिति मखु कि इमित स्कूल अध्यापक खना सजाईया डरं अथवा सिर्फ थ्वया निति च्वनेगु मखु कि जांचे पास ज्वी माः। तर इमिसं स्वयं थ्व खँया अनुभव यानाः च्वने माः कि च्वनाः जि मनू ज्वी। वेकःनं धया दिल ‘जिगु ख्याल दु, मनूनं ज्ञान उपार्जनया लागी सफ स्वयंमाः, चिन्तन याय्माः। भूत बौद्धमतया बुनियाद हे ज्ञान-बोध व चिन्ताय् आधारित जुयाच्चंगु दु।

फ्रान्सया शिक्षा-पद्धतिया बारे न्वं वानाः वेकः नं धया दिल फ्रान्सया बालक बालिकापित खुदं निसं कया भिन्न्यदं तकया उमेर सम्म अनिवार्य व निःशुल्क शिक्षाया प्रबन्ध दु। गनं गनं ला निर्दया मचातयत नं स्कूले छुं, अन इमित च्वनेगु, वनेगु, थीगु, नतुनेगु, सफां च्वनेगु स्यनी। अनिवार्य पढाईया अवधि फ्वीवं विद्यार्थीपि कालेजे वनी। गुलि गुलि टेक्निकल स्कूले वनाः उद्योग व कारीगरी इत्यादि नं स्यनी। यूनिवर्सिटीया पढाइले नं मैट्रिकया पढाइले जक अनेक विषय च्वनेगु अनिवार्य। छात्रछात्रापित १६ दँया उमेरं न्हापा यूनिवर्सिटी-प्रवेश निफिद्ध। फ्रान्सीसी विद्यार्थीपित थःगु अध्ययने खूब परिश्रम याय् माः हानं यानाः नं च्वंगु दु।

वेकःया भाषण अंग्रेजी खः। भाषाया नेपाली अनुवाद सभाया सभापति भिक्षु अमृतानन्दजुं याना विज्यात। भाषणं लिपा विद्यापीठया छात्रपिसं वेकः-याके छुं प्रश्न यात। छम्ह १४ दँया विष्णु बहादुर घैम्ह छात्रया फ्रान्से मिसा मिजंतय ज्या गथे याइगु थ्व प्रश्नया उत्तर वेकः नं बिया दिल—छु भति कुलीन

वराणाया मिसात वाहिक फ्रान्सया अधिकांश नारी-
पिभं पुरुषपि सरह हे कल, कालखाना, आफिस, वैद्व
आदि फुक थासे ज्या याई ।

“जि फ्रान्से चवनाबले हु यानादीगु ? फ्रान्स तोता
भारत व नेपा छाय भायागु ?” छम्ह मेम्ह १३ दैया
पुण्यरत्न धैम्ह विद्यार्थीं ध्व प्रश्न यायूवं वेकःनं उत्तर
मुसुहुं न्हिला सिल सिला पूर्वक विया दिल कि सर्व
प्रथम जि फ्रान्से छम्ह युनिवर्सिटीया दर्शन शास्त्रया
अध्यापिका जुया । अबले जि उपनिषद् व भारतया
मेमेगु ग्रन्थया अध्ययन याना । अबले भारतया उक्त
समयया प्रसिद्ध महापुरुषपि मध्ये जि केवल गान्धीजु
व रवीन्द्रनाथ टैगोरया नां स्यू । धुलि अपो भारतया
बारे जि छुं हे मस्यू । छम्हु जि फ्रान्सया छगू स्यूजियमे
बुद्धया छगू शान्त मूर्ति खन । मूर्ति काम्बोडियाय
निर्माण याना तःगु खः । भगवान बुद्धया मूर्तिया
प्रशान्त मुद्रा व उकी व्याप्त जुया च्वंगु अवर्णनीय
करुणा, चित्त व गम्भीरतां जिगु चित्त असाधारण
प्रभाव पड़े जुल । व जिगु लागि बौद्ध-धर्म प्रति थःगु
प्रथम अनुराग उत्पन्न जूगु दि खः । वयां लिपा जि
बौद्ध-धर्मया अध्ययन याना, थुकी जित पूर्ण सन्तोष प्राप्त
जुल । लिपा जि विभिन्न जातिपि दुसां सारा बौद्ध
संसारं गुगु परस्पर सहानुभूति, मैत्रीभाव व निस्वार्थता
खना, व जि मेगु थासे प्राप्तयाय मफु । जि बौद्ध-धर्म
दीक्षीका जूगु कारण मध्ये ध्व नं छगू खः । नापं हे बुद्ध
भगवानया जन्म-स्थल नेपाल व बुद्ध-धर्म प्रचार याःगु
भूमि भारत स्वैगु जिगु इच्छा प्रबल जुल । सरकारपाखें
छात्र-वृत्तिया सहायता प्राप्त याना आः जि थन वेगुली
सफल जुल । ध्व निगू देशया संस्कृत व शिल्प शास्त्रया
अध्ययनयायगु जिगु विचा खः । नेपाल व भारतयात
धार्थें जि आदर दृष्टि स्वया चवना ।

प्रश्नोत्तरं लिपा वेकः नं फ्रान्सया राष्ट्रीय गीत
“मारसेलाइज” न्यंकल । अन्ते विद्यापीठया सुपर
भाइजर श्री न्हुछे बहादुरजुं आनन्दकुटी विद्यापीठया
पाखें वेकःयात धन्यवाद विया सभा विसर्जित यात ।

—गोरखापत्र आपाढ २३ गते

माननीय प्रधान मन्त्रीजुया पाखें आनन्दकुटी विद्यापीठया निरीक्षण

कान्तिपुर, आपाढ २४ गते । म्हिग सन्ध्याकाइले
माननीय प्रधान मन्त्री श्री मातृकाप्रसाद कोइरालाजुं
स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी विद्यापीठया निरीक्षण याना
दिल । माननीय प्रधान मन्त्रीजु नापं वेकःया श्रीमती
नं भागु जुल । आनन्दकुटी दुने वेकः द्वाहां भायूवं
श्री न्हुछे बहादुर बन्नाचार्यजुं स्वांमां द्वारा वेकःयागु
स्वागत यात । माननीय प्रधान मन्त्री व वेकःया
श्रीमतीयात विद्यापीठया द्वात्रपिसं सलामी विल । उक्त
स्थान स्थित श्री भगवान बुद्धयात माननीय प्रधान
मन्त्रीजुं पुष्प धूप व प्रदीप सहित थःगु श्रद्धाञ्जलि अर्पित
याना दिल । वयां लिपा आनन्दकुटी विद्यापीठया
संस्थापक भिक्षु अमृतानन्दजुं माननीय प्रधान मन्त्री-
जुयात विद्यापीठया अध्यापकपित परिचित याकाः
आनन्दकुटी क्यना विज्यात ।

वेकःयागु सम्मानया लागी विद्यापीठयापाखें
आयोजना जूगु च्या पार्टीया अन्ते माननीय प्रधान
मन्त्रीजुं आनन्दकुटी अध्यागत सफूती च्वया दिल—
“तन्हु मझि लिपा हानं छकः आनन्द-कुटीया दर्शन प्राप्त
जुल । न्हापा वया बले विद्यापीठ मदुगु आः ध्व छगू
अपो दयाचवन । ध्व नं सेवायालागी चाःगु मेगु लुखा
खः । मचानय्त च्वनेगु थाय्या तकलीफ नं खन ।
उकीयालागी नं यथाशक्ति सेवायाय्त लिफः स्वयं मखु ।”
—गोरखापत्र आपाढ २५ गते

‘लुम्बिनी सफू-ढुकू’ यात दान

‘लुम्बिनी पुस्तकालय’ या लागि ‘श्रेष्ठ आश्रम’
खर्सियाङ्गपाखें नेपाल भाषाया मदुगु सफू न्याय्त
२०/- तका कं० रु० प्रदान याना दिल । ध्व ध्येवां
‘नेपाल भाषा परिषद्’ पिकाःगु वां बांलागु सफू न्यायगु
निश्चय जुल । ध्व पुण्यकार्यया लागि ‘श्रेष्ठ आश्रम’
यात धन्यवाद दु, नाप नाप आशा नं याय फु मेमेपि
श्रद्धालुपिसं नं ध्व दानया अनुकरण याना दी ।